

**Selvitys kulttuurimatkailun kehittämiseen sopivista
rahoitusohjelmista
1/2010**

Tiivistelmä

Tämä selvitystyö on koontanut lyhyesti yhteen eritasoiset ohjelmat ja instrumentit (EU, pohjoismaiset ja kotimaiset), joiden kautta voidaan myöntää tukea kulttuurimatkailun monipuoliseen kehittämiseen, niin tutkimukseen, tuotekehitykseen, innovaatiotoimintaan, koulutukseen kuin liiketoimintaosaamisen vahvistamiseen. Kaikkiin mainittuihin kehittämisen osa-alueisiin löytyi sopivia rahoitusohjelmia. Lisäksi löytyi ohjelmia, joiden kautta voidaan tukea aihealueen viestintää.

Selvitys on tarkoitettu helpottamaan rahoitusmahdollisuuksien etsijää. Jokaisesta ohjelmasta on esitetty ohjelman nimi, lyhyt sisältökuvaus ja reunaehdot, kenelle rahoitusta voidaan myöntää, hakuaika, tuen koko/määrä, lisätietoja antavan nettisivun osoite ja /tai taho sekä esimerkki rahoitetusta hankkeesta (mahdollisuuksien mukaan kulttuurimatkailusta), joka antaa käsityksen siitä mihin rahoitusta voidaan myöntää. Hakija voi etsiä lisätietoa, esimerkiksi ohjelma-asiakirjat ja muut ohjeistukset, lisätietoa-kohdassa mainitulta nettisivulta ja/tai kääntyä suoraan rahoittajan puoleen.

Kulttuurimatkailu sinällään oli harvoin ohjelmien painopistealueena. Kuitenkin kulttuurimatkailuun liittyviä toimintoja on mahdollisuus tukea kaikkien tässä selvityksessä esitettyjen ohjelmien kautta. Rahoitusohjelmien monipuolinen käyttö edellyttää yhteistyötä matkailun ja kulttuurin toimijoiden välillä, jotta toiminnan kehittämisessä voidaan huomioida molempien toimijoiden kannalta välttämättömät osa-alueet, ja näin edelleen saadaan aikaan kokonaisvaltaisempia lopputuloksia.

Voimakasta lobbausta kulttuurimatkailun ja sen liiketoiminnallisen kehittämisen tärkeydestä tarvitaan, jotta olemassa olevien ohjelmien käyttö onnistuu ongelmitta. Uusia ohjelmia valmisteltaessa tulisi näissä varmistaa kulttuurimatkailun näkyvyys.

Osa ohjelmista on selvityksen perusteella suunnattu ammattimaiselle hankehakijalle, sillä hankkeen valmistelu ja sen hallinnointi on tehty hyvin haasteelliseksi. Kulttuurimatkailun kehittämiseen sopivia rahoitusohjelmia ja -instrumentteja on olemassa, mutta niiden näkyvyyteen, löydettävyyteen, käyttäjäystävällisyyteen ja yksinkertaisempiin hakuohjeisiin tulee panostaa.

Sammandrag

Utredning om finansieringsprogram som lämpar sig för kulturturism

Detta utredningsarbete har kort sammanfattat de varierande program och instrument (EU, nordiska och inhemska) genom vilka man kan bevilja understöd för mångsidig utveckling av kulturturism inom såväl forskning, produktutveckling, innovationsverksamhet, utbildning som kunnande som hänför sig till affärsverksamhet. Man hittade finansieringsprogram som lämpar sig för samtliga ovan nämnda delområden. Dessutom hittade man program genom vilka man kan understöda ämnesområdets kommunikation.

Utredningen ska underlätta den sökandes uppgift att hitta finansieringsmöjligheter. Av var och ett program presenteras programmets namn, kort innehållsbeskrivning och randvillkor, vem kan beviljas finansiering, ansökningstid, understödets storlek/belopp, adressen till den webbplats och/eller den som lämnar ytterligare uppgifter samt ett exempel på ett finansierat projekt (kulturturismprojekt när så är möjligt) som ger en uppfattning om vad finansiering kan beviljas till. Ansökaren bör dessutom leta efter ytterligare information, t.ex. programdokument och andra anvisningar, från den nämnda webbplatsen i punkten ytterligare information och/eller vända sig direkt till finansiären.

I och för sig är kulturturism sällan ett insatsområde inom programmen. Emellertid är det möjligt att understöda funktioner som hänför sig till kulturturism genom alla de program som presenteras i denna utredning. Mångsidig användning av finansieringsprogrammen förutsätter samarbete mellan aktörerna inom turism och kultur så att man vid utvecklandet av verksamheten kan beakta de mest nödvändiga delområden för båda parterna och på så sätt åstadkomma mer helhetsbetonade resultat.

Kraftig lobbning för vikten av utveckling av kulturturism och dess affärsverksamhet behövs för att existerande program kan användas utan problem. Dessutom bör man säkerställa kulturturismens synlighet då man bereder nya program.

En del av programmen är enligt utredningen riktade till professionella projektsökande, eftersom man har gjort det väldigt utmanande att bereda och förvalta ett projekt. Det existerar finansieringsprogram och -instrument som lämpar sig för utvecklande av kulturturism, men man bör satsa på deras synlighet, upptäckbarhet, användarvänlighet och enklare ansökningsanvisningar.

Summary

An overview of funding programmes and schemes suitable for development of cultural tourism

This overview has gathered together different types and levels of funding programmes and schemes (EU, Nordic, domestic) through which support and aid can be granted for the holistic and versatile development of cultural tourism such as research, product development, innovation activities, education and business skills. There are funding available for all of these areas of development and programmes through which communication activities can be supported.

This overview is meant to help those who are looking for funding opportunities. Every programme/scheme has been presented by name, short description and framework, and outlines eligibility for funding, the application timetable, the amount of aid available, sources of relevant information, and examples of past disbursements. In addition to this information, the applicant must still look at details of programme documents and the particular advice given by the relevant authorities.

Cultural tourism, as such, is very rarely the main focus of a programme but its different functions of can be supported through all the programmes and schemes covered in this overview. To use funding in versatile ways, requires networking and co-operation between various actors in tourism and in other cultural sectors otherwise not all the necessary development elements will be achieved and the approach will not be holistic.

To be able to use these programmes effectively, more and stronger lobbying for cultural tourism and its commercial importance is required. In addition, when new funding programmes are prepared, the visibility of cultural tourism must be emphasized.

It was found that parts of the programmers are clearly aimed at professional applicants because preparing the applications, and the related administration, are really quite demanding. There are funding programmes and schemes available for the development of cultural tourism but we have to pay attention to their visibility, accessibility, and user-friendliness, and simplify procedures for applicants.

Sisältö

1 Johdanto	7
1.1 Tavoite	7
1.2 Aineisto	8
1.3 Kooste rahoitusohjelmista ja niiden sopivuudesta eri kehittämistoimenpiteisiin	9
2 EU:n yhteistyöohjelmat	10
Kulttuuri 2007–2013	10
Media 2007–ohjelma	11
EU:n elinikäisen oppimisen ohjelma: Erasmus	12
EU:n elinikäisen oppimisen ohjelma: Leonardo da Vinci	13
EU:n elinikäisen oppimisen ohjelma: Grundtvig	14
EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelma	15
2.1 Rajat ylittävä yhteistyö (crossborder)	16
INTERREG IVA Pohjoinen 2007-2013	16
Central Baltic INTERREG IV A -ohjelma 2007-2013 (Keskisen Itämeren ohjelma)	17
Botnia-Atlantica INTERREG IV A -ohjelma 2007-2013	19
2.2 Valtioiden välinen yhteistyö (transnational)	20
Pohjoisen periferian ohjelman vuosille 2007 - 2013	20
Itämeren ohjelma - Baltic Sea Region Programme 2007-2013	21
2.3 Alueiden välinen yhteistyö (interregional)	21
Interreg IVC	21
Urbact II -ohjelma	22
2.4 ENPI CBC - Yhteistyö EU:n ulkorajoilla	23
Kolarctic ENPI CBC	23
Karelia ENPI CBC	23
Kaakkois-Suomi - Venäjä ENPI CBC	24
Institutional Building Partnership Programme (IBPP) -EU-Venäjä kumppanuusohjelma	24
3 Pohjoismaiset yhteistyöohjelmat	26
Pohjoismaisen innovaatiokeskuksen tukijärjestelmä, Nordisk InnovationsCenter (NICE), PMN	26
Nord Forsk, PMN	27
Pohjoismainen kulttuurirahasto, PMN	27
Det nordiska-baltiska mobilitetsprogrammet för näringsliv och industri, hallinnoijana Pohjoismaisen ministerineuvoston toimisto Liettuassa, PMN	28
Pohjoismainen taide- ja kulttuuriohjelma, PMN	28

Pohjoismainen liikkuvuus- ja residenssiohjelma, PMN	29
Islantilais-suomalainen kulttuurirahasto	30
Suomalais-norjalainen kulttuurirahasto	30
Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto	31
Suomalais-tanskalainen kulttuurirahasto	31
Nordplus Aikuiskoulutus	32
NordPlus-horisontaali	33
4 Kansallisesti ja alueellisesti toteutettavat ohjelmat	34
Euroopan aluekehitysrahasto EAKR	34
Euroopan sosiaalirahasto, ESR	37
ESR:n valtakunnalliset kehittämisohjelmat	40
Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen ESR-ohjelma	40
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013	41
Alaohjelma: Leader	43
TEKES/Vapaa-ajan palvelut -ohjelma	44
5 Maakunnan kehittämisraha	45
6 Kuntien rahoitus	45
7 Yritystuet – ja palvelut	46
Starttiraha	46
Yrityksen kehittämisavustus	47
Maaseudun mikroyritysten investointi- ja kehittämistuki	47
Tekesin NIY-rahoitus	48
8 Valtiohallinnon avustukset	49
Työ- ja elinkeinoministeriö(TEM); Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin	49
Ympäristöministeriö (YM); Valtakunnalliset avustukset	49
Maa- ja metsätalousministeriö (MMM); Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) hankerahoitus	50
Ulkoasiainministeriö (UM), Lähialuemääräraha	51
Opetusministeriö (OPM); avustukset ja tuet	52
Avustus kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen kehittämiseen	52
Avustus kulttuuriviennin kärkihankkeisiin	53
Valtion taidehallinnon muita avustuksia	53
Taiteen keskustoimikunta - TKT	53
Apurahat yhteisölle kansainvälisen kulttuuriyhteisön, kulttuuriviennin tai kulttuurivaihdon	53
hankkeisiin	53

Valtion taidetoimikuntien apurahat ja avustukset.....	54
Alueellisten taidetoimikuntien apurahat ja avustukset	54
Valtionavustukset yhteisöille.....	54
9 Säätiöt ja rahastot	55
Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta	55
Suomen Kulttuurirahasto	55
Keskusrahasto.....	55
Maakuntarahastot.....	56
Svenska kulturfondet.....	56
Suomen akatemia	57
Liikesivistysrahasto	57
Kalevala-korun kulttuurisäätiö	58
Saamelaiskäräjien kulttuurilautakunta: Saamenkielisen kulttuurin ja saamelaisjärjestöjen toiminnan tukeminen.....	58
10 Tukevia ohjelmia ja tahoja.....	59
Luova Suomi- palvelu luovien alojen kehittäjille	59
KOKO-ohjelma	59
Luovat alat ja kulttuuri –verkosto.....	59
Matkailun ja elämystuotannon osaamisklusteri	59
Matkailun edistämiskeskus MEK	60
Kulttuuriviennin tukiverkosto.....	60
Koulutusorganisaatioyhteistyö.....	60
EDEN-hanke	60
Unescon maailman kulttuuriperintökohteiden kestävän matkailun ohjelma	61
Euroopan kulttuuripääkaupunki.....	61
Kulttuurireitit ja maisemat – ohjelma	61
EUREKA –kansainvälinen verkosto-ohjelma, Tekes.....	61
11 Yhteenveto ja johtopäätökset	63

1 Johdanto

Suomen matkailustrategian vuoteen 2020 (KTM 21/2006) vision ja kulttuuriviennin kehittämisohjelman "Onko kulttuurilla vientiä? ON!" (OPM 2007:9) lähtökohdista opetusministeriön asettama poikkihallinnollinen työryhmä on laatinut Kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen -toimintaohjelman vuosille 2009–2013 (OPM 2008:34). Kulttuuriviennin ohjausryhmä hyväksyi ohjelman toimeenpantavaksi joulukuussa 2008.

Ohjelman tavoitteena on aktivoida ja tukea kulttuuriin pohjautuvien matkailutuotteiden ja -palveluiden tuotteistamista. Ohjelmassa todetaan mm. tarve selvittää olennaiset rahoitusohjelmat, niin kotimaiset kuin keskeiset Euroopan unionin ja pohjoismaiset, joiden kautta voidaan tukea kulttuurimatkailun kehittämistä.

1.1 Tavoite

Tämän selvitystyön tavoitteena on kartoittaa kulttuurin voimavarojen matkailulliseen tuotteistamiseen sopivat ja kulttuurimatkailuyrittäjyyttä tukevat kansalliset ja kansainväliset rahoitusohjelmat ja niiden sopivuus tutkimukseen, kehittämiseen, tuotekehitykseen, innovaatiotoimintaan, koulutukseen sekä liiketoiminta- ja yrittäjäosaamisen vahvistamiseen.

Selvityksen lähtökohtana käytettiin seuraavaa kulttuurimatkailun määritelmää.

"Kulttuurimatkailussa tuotetaan alueellisia ja paikallisia kulttuurin voimavaroja arvostaen matkailutuotteita ja -palveluja paikallisille ja alueen ulkopuolisille ihmisille liiketoiminnallisin perustein. Tavoitteena on luoda elämyksiä ja mahdollisuus tutustua näihin kulttuurisiin voimavaroihin, oppia niistä tai osallistua niihin. Näin vahvistetaan ihmisten identiteetin rakentumista, sekä oman että muiden kulttuurien ymmärrystä ja arvostusta."

Kulttuurimatkailun voimavaroja ovat kaikki ihmisen aikaansaama ja muokkaama; historia, kulttuurimaisemat, rakennettu ympäristö, arkeologiset kohteet, museot, esittävä taide, visuaalinen taide, design, tapahtumat, käsityö, kieli, maut, perinteet, tavat, arvot, aatteet, elämäntyylit, uskonto, luonteenpiirteet sekä saavutukset tieteessä, teknologiassa ja elinkeinoissa. (Suomen matkailustrategia vuoteen 2020/KTM 2006)

1.2 Aineisto

Aineiston lähteenä on käytetty pääosin eri rahoittajatahojen ja rahoitusohjelmien Internet-sivuja. Osin tekstiä on lainattu suoraan ohjelma-asiakirjoista. Erillistä lähdettä tästä lainauksesta, lisätietoa-kohdan lisäksi, ei ole itse tekstiin kuitenkaan merkitty. Internet-sivuilla ollutta tietoa on täydennetty henkilökohtaisilla yhteydenotoilla.

Selvitys antaa yleiskuvan käytössä olevista rahoitusmahdollisuuksista, mutta ei ole kaikenkattava. Selvitystyön aikana käytiin läpi suuri joukko muitakin ohjelmia, mutta niiden todettiin sopivan huonosti kulttuurimatkailun kehittämiseen.

Selvitys on tarkoitettu helpottamaan rahoitusmahdollisuuksien etsijää. Esitetty tieto on hyvin tiiviissä muodossa. Ohjelmista on tekstiin poimittu erityisesti kulttuurimatkailun kehittämistä tukevia kohtia. Hakijan tulee lisäksi etsiä lisätietoa, esimerkiksi ohjelma-asiakirjat ja muut ohjeistukset, lisätietoa-kohdassa mainitulta nettisivulta ja/tai kääntyä suoraan rahoittajan puoleen.

Jokaisesta ohjelmasta on esitetty seuraavat tiedot:

- ohjelman nimi
- lyhyt sisältökuvaus ja reunaehdot
- kenelle rahoitusta voidaan myöntää
- hakuaika
- tuen koko/määrä
- lisätietoja antavan nettisivun osoite ja /tai taho sekä
- esimerkki rahoitetusta hankkeesta (mahdollisuuksien mukaan kulttuurimatkailusta), joka antaa käsityksen siitä mihin rahoitusta voidaan myöntää.

Kohdassa 1.3 on tiivistetty kooste eri rahoitusohjelmista – ja instrumenteista sekä niiden soveltuvuudesta kehittämisen eri osa-alueisiin.

Selvityksen on tehnyt, joulukuu 2009- tammikuu 2010, KTM, MTM Nina Vesterinen femEmare Oy:stä.

1.3 Kooste rahoitusohjelmista ja niiden sopivuudesta eri kehittämistoimenpiteisiin

Ohjelman nimi	Tuettava osa-alue						
	tutkimus	kehitys	tuotekehitys	innovaatio	koulutus	liiketoiminta	yrittäjyys
Kulttuuri 2007–2013		X	X	X			
Media 2007-ohjelma		X			X		
EU:n elinikäisen oppimisen ohjelmat		X		X	X	X	
EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelma	X			X			
INTERREG IVA	X	X			X	X	X
Valtioiden väliset yhteistyöohjelmat		X		X		X	
Interreg IVC	X			X	X		X
Urbact II -ohjelma	X	X					
ENPI CBC		X					
Institutional Building Partnership Programme (IBPP)		X					
Nordisk InnovationsCenter	X		X	X		X	
Nord Forsk	X						
Pohjoismainen kulttuurirahasto	X	X			X		
Pohjoismainen taide- ja kulttuuriohjelma			X	X	X		
Pohjoismainen liikkuvuus- ja residenssiohjelma		X					
Pohjoismaiden väliset kulttuurirahastot	X	X			X		
Nordplus Aikuiskoulutus ja Horisontaali	X			X	X		
Vapaa-ajan palvelut, Tekes	X		X	X		X	
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma		X	X		X	X	X
EAKR		X		X	X	X	X
ESR	(X)	X	X		X	X	X
Maakunnan kehittämisraha	X	X		X			
Kuntien avustukset		X					
Starttiraha						X	X
Yrityksen kehittämisavustus	(X)		X			X	X
Maaseudun mikroyritysten investointi- ja kehittämistuki			X			X	X
Tekesin NIY-rahoitus	X		X	X		X	X
Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeet/TEM		X			X	X	
Valtakunnalliset avustukset/YM		X	X		X		
Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä/ MMM	X	X		X			
Lähialueyhteistyö/UM		X					
Avustukset ja tuet/OPM	(X)	X	X			X	
Taidetoimikuntien apurahat ja avustukset yhteisölle		X			X		
Säätiöt ja rahastot	X	X			X		

2 EU:n yhteistyöohjelmat

Euroopan unionin (EU) tuki jäsenmaille ja jäsenmaiden väliseen yhteistyöhön sekä yhteistyöhön kolmansien maiden kanssa kanavoidaan eri ohjelmien kautta. Seuraavassa on kuvattu niitä kulttuurin, audiovisuaalisen alan, tutkimuksen, koulutuksen sekä rajat ylittävän, valtioiden välisen, alueiden välisen ja EU:n ulkorajojen yhteistyöohjelmia, joilla on katsottu olevan kulttuurimatkojen kehittämistä tukevia toimia.

Kulttuuri 2007–2013

Sisältö ja reunaehdot:

Kulttuuri 2007–2013 -ohjelmasta myönnetään avustuksia taide- ja kulttuurialan yhteistyöhankkeisiin. Ohjelma kattaa kaikki taiteen ja kulttuurin alat audiovisuaalista alaa lukuun ottamatta, jota tuetaan MEDIA 2007 ohjelmasta.

Ohjelmalla pyritään 1) lisäämään kulttuurialalla työskentelevien kansainvälistä liikkuvuutta, 2) kannustamaan taideteosten sekä taide- ja kulttuurituotteiden levitystä yli rajojen sekä 3) edistämään kulttuurien välistä vuoropuhelua. Hankkeiden tulee luoda eurooppalaista lisäarvoa, olla omaperäisiä ja innovatiivisia sekä vaikuttavia.

Kulttuuri-ohjelmasta tuetaan

- kulttuurialan yhteistyöhankkeita (enintään 2-vuotiset hankkeet, osallistujia 3 ohjelman 3 maasta)
- kulttuurialan monivuotisia yhteistyöhankkeita (3-5-vuotiset hankkeet, 6 tahoja ohjelman 5 maasta)
- eurooppalaisen kaunokirjallisuuden suomentamista / ruotsintamista
- Euroopan laajuisesti toimivia kulttuurialan organisaatioita

Ohjelmasta rahoitetaan myös EU:n kulttuurialan palkintoja ja Euroopan kulttuuripääkaupunkitapahtumaa.

Eurooppalaista hankeyhteistyötä ovat esimerkiksi taideteosten, esitysten tai kulttuuritapahtumien luominen, yhteistuotanto ja kansainvälinen levitys, tiedon-, kokemusten ja hyvien käytänteiden vaihto, uudenlaisten toimintojen kehittäminen yhteistyössä ja verkostomaisen toiminnan käynnistäminen / laajentaminen. Eurooppalaista yhteistyötä eivät edusta mm. puhtaasti paikalliset, alueelliset tai kansalliset hankkeet.

Kenelle:

Kulttuurialalla toimivat julkiset ja yksityiset kulttuuriorganisaatiot, myös kulttuuriteollisuuden alan toimijat ja pienet kulttuuriyhtykset, jos ne toimivat tässä yhteydessä voittoa tavoittelematta. Ei julkishallinnon viranomaisille.

Ohjelmasta jaetaan myös toiminta-avustusta eurooppalaiselle kulttuurialan organisaatiolle, joka toimii eurooppalaisen kulttuurin "lähettiläänä", on eurooppalaisen tason kulttuurialan yhteisöjä edustava verkosto (esim. edunvalvonta), järjestää eurooppalaisen tason ja laajuuden omaavia kulttuuritapahtumia, ns. eurooppalaiset festivaalit ja edistää Euroopan kulttuuriagendan tavoitteita kulttuuriyhteistyön analysointia keskustelufoorumina.

Hakuaika:

Vuosittainen haku päättyy 1. lokakuuta

Tuen taso/määrä: EU-tuki enintään 50 % hankkeen talousarviosta.
- Yhteistyöhankkeille (enintään 2-vuotiset hankkeet) vähintään 50 000 euroa ja enintään 200 000 euroa/ hankekausi, jolloin talousarvio min. 100 000 euroa.
- Monivuotisille yhteistyöhankkeille (3–5-vuotiset hankkeet) vähintään 200 000 euroa ja enintään 500 000 euroa/ vuosi, jolloin talousarvio min. 400 000 euroa / vuosi. Yhdellä hakukierroksella rahoitetaan yhteensä 80–100 yhteistyöhanketta ja n. 10 monivuotista hanketta.

Lisätietoa: <http://www.cimo.fi/kulttuuri-ohjelma>,
http://ec.europa.eu/culture/eac/culture2007/cult_en.html.

Esimerkki: **A Taste of Europe**, Kulttuurialan yhteistyötoimet (enintään kaksivuotiset hankkeet), Suomalainen yhteisjärjestäjä: Työväenmuseo Werstas
Taste of Europe on näyttelyhanke, jossa toteutetaan yhdeksän museon yhteistyönä näyttely eurooppalaisen ruokaketjun historiasta. Näyttely avataan samaan aikaan kaikissa yhdeksässä eri museossa tammikuussa 2011 ja näyttely on esillä elokuuhun 2011 saakka. Työväenmuseo Werstaan teemana on leipä ja erityisesti tampere-lainen rievä, jonka historiaa tullaan esittelemään hankkeeseen osallistuvissa museoissa ympäri Eurooppaa. Vastaavasti Tampereella avattavassa näyttelyssä tullaan kertomaan eurooppalaisesta ruokakulttuurista muun muassa oliiviöljyn, oluen ja hunajan historian kautta. Taste of Europe -näyttelyyn liittyy myös erilaista ohjelmaa mm. kouluille. Hanketta koordinoi Werstaan sisarmuseo Arbetets museum Norrköpingissä Ruotsissa. Muut hankekumppanit tulevat Tanskasta, Virosta, Sloveniasta, Tškeistä, Unkarista, Portugalista ja Isosta-Britanniasta.

Media 2007-ohjelma

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelman toimet liittyvät media-alan ammattikoulutukseen, tuotantohankkeiden ja -yritysten kehittämiseen, elokuvien ja audiovisuaaliohjelmien levittämiseen ja myyninedistämiseen sekä elokuvafestivaalien tukemiseen. Media 2007 -ohjelman tavoitteena on:

1. Tukea eurooppalaisten audiovisuaalisten töiden myyninedistämistä ja niiden esittämistä festivaaleilla ja muissa vastaavissa tapahtumissa, jotka voivat edistää tuotantojen myyntiä ja ammattilaisten verkottumista.
2. Tukea tuotantoyhtiöitä
 - a. hankekehittely -tuki
 - b. televisiolevitystuki
 - c. i2i Audiovisual
3. Tukea eurooppalaisten elokuvien levitystä niiden tuotantomaiden ulkopuolelle
Tukimuodot
 - a. pitkien elokuvien levittäjille
 - i. harkinnanvarainen levitystuki
 - ii. automaattinen tuki teatterielokuvien levittäjille.
 - b. myyntiagenteille Sales Agent- tuki
 - c. elokuvateatteriverkostojen tuki (Video- ja DVD-tukea ei enää ole)
4. Tukea audiovisuaalisen alan opiskelijoille ja ammattilaisille suunnattua koulutusta, jonka tavoitteena on parantaa alan kansainvälistä kilpailukykyä. Tukea myönnetään ensisijaisesti käsikirjoittamisen, tuottamisen ja uuden teknologian hyödyntämisen koulutukseen. Tukea voidaan myöntää myös markkinointi-, levitys- ja rahoitusalan ammattilaisten sekä juristien kouluttamiseen.

- a. Continuous Training on suunnattu eurooppalaisille koulutus- ja kurssijärjestäjille, yliopistoille, tuotantoyhtiöille sekä av-alan järjestöille, jotka tarjoavat jatkokoulutusta käsikirjoittamisen, tuottamisen tai uuden teknologian alalta.
 - b. Initial Training on suunnattu eurooppalaisten elokuvakoulujen verkostoitumista ja opiskelijoiden ja opettajien liikkuvuutta edistäville hankkeille.
5. Tukea uusia jakeluteitä ja niiden kehittämistä
- a. Pilot Projects -tuki on suunnattu hankkeille, jotka voivat koskea elokuvaperinnön säilyttämistä ja hyödyntämistä, ohjelma-arkistojen digitointia, oikeudenomistajien verkottumista, teemakanavien eurooppalaista ohjelmointia ja online-jakeluhankkeita.
 - b. Video on Demand and Digital Cinema Distribution -tuen hakuohjeet ovat melko väljät ja soveltuvat monenlaisille hankkeille.

Kenelle: Tuotantoyhtiöille, levittäjille, festivaali- ja tapahtumajärjestäjille, koulutusorganisaatioille, organisaatioille

Hakuaika: MEDIA-tukien hakuohjeet ja -ajat määritellään komission muutaman kerran vuodessa julkaisemissa ns. ehdotuspyynnöissä (Call for Proposals). Kullekin tukityypille on oma hakumenettelynsä.

Tuen taso/määrä: Vaihtelee tukimuodoittain

Lisätietoa: <http://www.mediadesk.fi/ajankoht.shtml> ja http://ec.europa.eu/information_society/media/index_en.htm

Esimerkki: **Sodankylän elokuvajuhlille** on myönnetty tukea mm. vuonna 2008.

EU:n elinikäisen oppimisen ohjelma: Erasmus

Sisältö ja reunaehdot:

Erasmus-ohjelman kautta tuetaan korkeakoulujen eurooppalaista yhteistyötä ja liikkuvuutta. Sen tavoitteena on liikkuvuuden laadun ja määrän lisääminen Euroopassa, korkeakoulujen keskinäisen ja työelämän kanssa tehtävän yhteistyön edistäminen, eurooppalaisen korkeakoulutusalueen toteutuminen, innovaatioiden syntymisen edistäminen, tutkintojen ja pätevyyksien läpinäkyvyyden ja tunnustamisen lisääminen sekä opintosuoritusten ja arvosanojen vastavuoroista akateemisen tunnustamisen lisääminen.

Kulttuurimatkailun kehittämiseen voidaan hyödyntää mm. seuraavia ohjelman osa-alueita.

Opetussuunnitelmien kehittämishankkeet

Opetussuunnitelmien kehittämishankkeiden tavoitteena on kehittää korkea-asteen opetusta hyödyntämällä eri maiden korkeakoulujen asiantuntemusta. Hankkeissa voidaan joko muokata nykyisiä opinto-ohjelmia tai suunnitella kokonaan uusia. Kehitettävä opetussuunnitelma voi kattaa joko kokonaisen, tutkintoon johtavan ohjelman tai sitten eurooppalaisen, usein koulutusalojen välisen opintokokonaisuuden, moduulin. Tutkintoon johtavien ohjelmien osalta painopisteenä ovat ohjelmat, joissa myönnetään tunnustettu yhteis- tai kaksoistutkinto.

Korkeakoulujen ja työelämän väliset hankkeet

Korkeakoulujen ja työelämän välisissä hankkeissa pyritään edistämään keskinäistä tiedonvaihtoa. Hankkeiden mahdollisia teemoja ovat mm. opetussuunnitelmien uudistaminen, valmistuneiden työllistyminen ja kompetenssit, liikkuvuuden edistäminen korkeakoulujen ja työelämän välillä sekä yrittäjyyden edistäminen ja innovaatioiden siirtäminen.

- Kenelle:** Yliopistot ja ammattikorkeakoulut, korkeakoulujen opiskelijat, opettajat ja muu henkilökunta, yritykset ja muut työelämän organisaatiot (tietyt toiminnot) ja harjoittelukonsortio. Erasmus-hankkeissa on mukana vähintään 3 korkeakoulua tai muuta tukikelpoista organisaatiota 3 eri maasta. Hankekauden pituus voi olla enintään 2 vuotta. Ohjelma sopii erityisesti sellaiselle organisaatiolle, jonka työntekijät ovat päätoimisia ja tästä saadaan lisätukea kehittämistoimintaan
- Hakuaika:** Monenvälisen hankkeiden seuraava hakuaika päättyy 26.2.2010
- Tuen taso/määrä:** Komission tuki enintään 75 % hankkeen budjetista. Tuen enimmäissumma on 150 000 euroa vuodessa, enintään 2 vuodelle. Tukea myönnetään henkilöstökuluihin, suoriin kuluihin (mm. matkat, majoitus, laitteet ja materiaalit) sekä yleiskustannuksiin
- Lisätietoa:** <http://www.cimo.fi/Resource.phx/cimo/elinikainen-oppiminen/erasmus.htx>
- Esimerkki:** **ILIS, Innovations and Learning in Spa Management** (2008–2010), on Turun ammattikorkeakoulun koordinoima ja viiden eurooppalaisen korkeakoulun sekä työelämäpartnereiden yhteinen kylpylämatkailun kehittämishanke. Sen tarkoituksena on palvella niin alan akateemista tutkimusta, oppilaitoksia kuin työelämääkin. <http://www.ilisproject.eu/suomi/>

EU:n elinikäisen oppimisen ohjelma: Leonardo da Vinci

Sisältö ja reunaehdot:

Leonardo da Vinci -ohjelman kautta tuetaan projekteja, joissa kehitetään eurooppalaisessa yhteistyössä ammatillista perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta mukaan lukien ammatillinen aikuiskoulutus. Eurooppalaiset kulttuuriorganisaatiot voivat yhteistyössä työelämän ja koulutusorganisaatioiden kanssa hakea rahoitusta kehittämis- ja liikkuvuushankkeisiin ohjelman kautta. Myös yritykset voivat osallistua. Se tarjoaa tukea erilaisille eurooppalaisille yhteistyöhankkeille, joissa kehitetään ammatillista perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta. Oppilaitosten ja työelämän välinen yhteistyö on ohjelmassa keskeistä.

Kulttuurimatkailun kehittämiseen sopivat mm. seuraavat ohjelman osa-alueet:

Kumppanuushankkeet (Partnerships, PA)

Kumppanuushankkeet sopivat hyvin myös tilanteeseen, jossa kartoitetaan uusien yhteistyökumppaneiden tilannetta valittuun teemaan liittyen ja esim. vertaillaan käytänteitä. Kumppanuushankkeet voivat toimia ponnahduslautana innovaatioidensiirtohankkeelle. Kumppanuushankkeet sisältävät sekä liikkuvuutta että pienimuotoista kehittämistoimintaa.

Innovaation siirto -hankkeet (Transfer of Innovation, TOI)

Tavoitteena on kehittää ammatillista koulutusta siirtämällä innovaatioita ja hyviä käytäntöjä eri maiden välillä. Siirto voi tarkoittaa esimerkiksi aiemmissa projekteissa kehitettyjen tuotteiden, mallien tai prosessien mukauttamista ja edelleen kehittämistä uusille aloille, kohderyhmille tai kohdemaihin soveltuviksi. Innovaatioiden siirto - hankkeiden avulla on mahdollista kehittää esimerkiksi oman oppilaitoksen tai alan oppimateriaaleja ja opettajien ja työpaikkaohjaajien taitoja.

Temaattiset verkostot (Thematic networks, TN)

Temaattisilla verkostoilla (*Thematic Networks, TN*) tuetaan asiantuntijoiden ja organisaatioiden verkostojen syntymistä. Verkostoissa keskitytään ammatillisen koulutuksen erityiskysymyksiin, jotka voivat olla esimerkiksi alakohtaisia. Erityisesti tuetaan verkostoja, jotka on suunniteltu pysyviksi ja Euroopan laajuisiksi.

- Kenelle:** Kaikki ammatillisen koulutuksen kanssa tekemisissä olevat organisaatiot, mm. ammatillista perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta antavat oppilaitokset, yksityisen ja julkiset sektorin yritykset ja työnantajat, työ- ja elinkeinoelämän järjestöt (esim. työmarkkina- ja toimialajärjestöt ja kauppakamarit), tutkimuslaitokset, voittoa tavoittelemattomat järjestöt ja vapaaehtoisjärjestöt. Kumppanuus- ja innovaatiosiirtohankeissa tulee olla vähintään 3 partneria 3 eri maasta. Temaattisissa verkostoissa tulee olla vähintään 5 partneria 5 eri maasta
- Hakuaika:** Kerran vuodessa
- Tuen taso/määrä:** Kumppanuushankkeissa rahoitus on maa- ja partnerikohtainen ja vaihtelee liikkuvuusmäärän mukaan. Suomessa hakukierroksella 2010 tuen määrä on 6000 - 20 000 euroa. Innovaatiosiirtohankeissa Leonardo-tuki on enintään 150 000 euroa/vuosi, Suomessa kansallinen enimmäissuositus on 100 000 euroa/vuosi, enintään 75 % hankkeen kokonaisbudjetista. Temaattiset verkostot -hankkeiden Leonardo-tuki on enintään 200 000 €/vuosi, enintään 75 % hankkeen kokonaisbudjetista.
- Lisätietoa:** <http://www.cimo.fi/Resource.phx/cimo/elinikainen-oppiminen/leonardo-da-vinci.htx>
- Esimerkki:** **Quality Boost for Tourism (Quality Boost for Tourism)**, Innovaatioiden siirtohanke, kansainvälisen matkailun laadun kehittämishanke 1.10.2008 - 30.9.2010. Hankkeen tavoitteena on parhaiden käytäntöjen vaihto matkailun laatuohjelmien – ja järjestelmien kehittäjien ja kouluttajien välillä tavoitteena yhteisten osa-ohjelmien ja materiaalien tuottaminen. Hallinnoijana Haaga-Perho, partnereita 9. <http://www.haagaperho.fi/loader.aspx?id=1e495d33-2935-4423-bd14-b3d59d5fc218>

EU:n elinikäisen oppimisen ohjelma: Grundtvig

Sisältö ja reunaehdot:

Grundtvig on EU:n Elinikäisen oppimisen ohjelmaan kuuluva aikuiskoulutuksen alaohjelma, jonka tavoitteena on parantaa aikuiskoulutuksen laatua ja edistää eurooppalaista yhteistyötä aikuiskoulutuksen alalla.

Grundtvig-ohjelman erityistavoitteena on vastata Euroopan väestön ikääntymisestä aiheutuvaan koulutushaasteeseen sekä edistää vaihtoehtoisten koulutusväylien tarjoamista aikuisille heidän tietämyksensä ja pätevyksiensä parantamiseksi.

Tavoitteena on myös mm. tieto- ja viestintäteknikkaan perustuvien elinikäiseen oppimiseen sovellettavien sisältöjen, palveluiden, menetelmien ja toimintatapojen kehittäminen. Ohjelmasta tuotetaan yksilöliikkuvuuksia aikuisopiskelijoille sekä aikuiskoulutushenkilöstölle, kumppanuushankkeita, jotka keskittyvät tiettyyn, mukana olevia organisaatioita kiinnostavaan teemaan. Lisäksi tuetaan monenvälisiä yhteistyöhankkeita, jotka tähtäävät aikuiskoulutusjärjestelmien kehittämiseen ja uusien, hyvien käytäntöjen siirtämiseen, temaattisia verkostoja, joiden avulla asiantuntijat ja organisaatiot yhdessä pyrkivät kehittämään aikuiskoulutuksen jotakin aihealuetta ja aikuiskoulutuksen laatua, tunnistamaan ja levittämään hyviä käytäntöjä ja innovaatiota sekä tarjoamaan sisällöllistä tukea hankkeille, sekä valmistelevia vierailuja, jotka mahdollistavat kontaktiseminaariin tai hankkeen suunnittelukokoukseen osallistumisen.

Esimerkiksi Gruntvig-verkoston tehtävinä ovat mm. arvioida ja levittää alan innovaatioita ja hyviä käytäntöjä sekä tehdä tutkimusta ja vertailevia analyysejä ja tarjota toimijoille alan state-of-art- analyysejä.

Kenelle: Suomessa Gruntvig-tukea voivat hakea kaikki aikuisoppilaitokset, yliopistot ja korkeakoulut, järjestöt, ammattiyhdistykset, kirjastot, museot ja muut kulttuuri-laitokset sekä sairaalat, vankilat, yritykset. Kumppaneita vähintään 10 eri EU-maasta.

Hakuaika: Vuosittain, seuraava haku päättyy 26.2.2010

Tuen taso/määrä: Verkostotuki enintään 150 000 euroa/vuosi, aika enintään 3 vuotta

Lisätietoa: www.cimo.fi/grundtvig

Esimerkki: **Intercultural Training: Interactive ICT Tools for Entrepreneurs.** Suomesta on mukana Etelä-Pohjanmaan kauppakamari. <http://www.interact-icc.com/en/?ct=about>

EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelma

Sisältö ja reunaehdot:

Tutkimuksen puiteohjelma on Euroopan unionin tärkein väline, jolla ohjataan ja rahoitetaan eurooppalaista tutkimus- ja kehitystoimintaa. Siitä rahoitetaan yritysten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten kansainvälisiä tutkimus- ja kehitysprojekteja, verkottumista sekä tutkijoiden koulututusta sekä liikkuvuutta. Jaettava rahoitus perustuu kilpailuun. Rahoitettavat hankkeet valitaan ilmoitettuna hakuaikoina komissioon saapuneista hanke-ehdotuksista, joista arvioinnissa parhaimmat pisteet saaneet valitaan. Yhteiskunta- ja humanistiset tieteet -aihealueen joihinkin osiin kuuluu myös kulttuuristen ilmiöiden tutkimus, mutta lähinnä kansalaisnäkökulmasta eikä matkailun.

Valmiudet-erityisohjelmassa (Capacities) on omat ohjelmat pk-yrityksille 1) Pk-yrityksiä ja toimialoja hyödyttävä tutkimus, 1) Tutkimus pk-yritysten/pk-järjestöjen tueksi (Research for the benefit of SMEs). Tärkeimpiä eroja yhteistyö-ohjelman hankkeisiin ovat, että ennalta määrättyjä otsikoita ei ole ja tutkimustyö tulee ulkoistaa tutkimuspalveluja tarjoavalle taholle; ryhmä pk-yrityksiä tai esim. teollisuusliitto ostaa tarvitsemansa tutkimustyön komission rahoituksen turvin. Työn teettäjällä on oikeus tuloksiin, rahoitus suuntautuu ensisijaisesti tutkimuksen tekijälle. Projektien liiketoimintapotentiaali on tärkein arviointikriteeri.

1) Tutkimus pk-yritysten tueksi (Research for SMEs). Tarkoituksena on auttaa muutaman innovatiivisen pk-yritysten muodostamaa ryhmää ratkaisemaan yhteisiä tai toisiinsa liittyviä teknologia- tai tuotekehitysongelmia. Projektin tuloksilla on oltava selkeä taloudellinen vaikutus osallistuvien pk-yritysten kilpailukykyyn.

2) Tutkimus pk-yritysjärjestöjen tueksi (Research for SME Associations). Tarkoituksena on auttaa pk-yritysjärjestöjä ja -ryhmittymiä kehittämään esimerkiksi tietyn alan turvallisuus- ja ympäristökysymyksiin liittyviä haasteita, alan teknologisen perustan uusimiseen tai normien ja standardien luontiin, jotka ovat yhteisiä suurelle määrälle pk-yrityksiä tietyillä yrityssektoreilla. Toimialaliitto tai muu järjestö voi ostaa tutkimustyön tutkimustaholta komission rahoituksen avulla. Tavoitteena on, että tutkimuksesta hyötyy koko toimiala tai laajat pk-yritysjoukot.

Kenelle: 1) pk-yritys: 3 pk-yritystä 3 eri EU maasta tai liitännäisvaltiosta, 2 tutkimustahoa (mistä vain), koordinoinnin operatiivinen suorittaminen voidaan antaa siihen erikoistuneen tahon tehtäväksi, joka on projektin osapuolena.
2) pk-yritysjärjestö: vähintään 3 toisistaan riippumatonta pk-yritysjärjestöä tai toimialaliittoa eri EU- tai liitännäisvaltioista, tai yksi liitto tai yhdistys, joka koostuu vähintään kahdesta eri maassa olevasta, toisistaan riippumattomasta yhteisöstä, vähintään kaksi riippumatonta tutkimuslaitosta (mistä vain), muutaman pk-yrityksen (2-5) muodostama ydinryhmä, joka varmistaa, että tehty tutkimus todellakin hyödyttää pk-yrityksiä

Tuen taso/määrä: 1) pk-yritysten tueksi: hankkeen budjetti 0,5 – 1,5 M€, kesto 1 – 2 vuotta. Komission rahoituksen on tarkoitus kattaa ostetun tutkimuksen kustannukset. Projektin kokonaisrahoitus voi olla korkeintaan 10 % yli tutkimuslaitosten tutkimuslaskutuksen.
2) pk-yritysjärjestöjen tueksi: hankkeen budjetti 1,5 – 4,0 M€, kesto 2 – 3 vuotta. Koordinaattorina pitäisi toimia yhdistys tai tutkimuslaitos.

Hakuaika: Hakuja aukeamassa vuonna 2010.

Lisätietoa: <http://www.tekes.fi/eu/fi/community/7.%20puiteohjelma/871/7.%20puiteohjelma/1870> ja http://www.tekes.fi/eu/fi/community/Pk-yritysten%20ja%20toimialojen%20t_k/952/Pk-yritysten%20ja%20toimialojen%20t_k/2004

2.1 Rajat ylittävä yhteistyö (crossborder)

Rajat ylittävän yhteistyön ohjelmilla tuetaan erityisesti yritystoimintaan, matkailuun, ympäristöön, kulttuuriin, infrastruktuuriin sekä terveyden, kulttuurin ja koulutuksen alojen väliseen yhteistyöhön liittyviä toimia.

INTERREG IVA Pohjoinen 2007-2013

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelman yleisenä tavoitteena on vahvistaa ohjelma-alueen kilpailukykyä ja yhteenkuuluvuutta. Saamen alaohjelman tavoitteena on erityisesti saamelaisyhteisön kaikkien resurssien hyödyntäminen kulttuuri- ja elinkeinoelämän kehittämiseksi ekologisesti ja pitkäjänteisesti.

Ohjelman temaattisia painopisteitä ovat elinkeinoelämän kehittäminen; tutkimus, kehitys ja koulutus, alueellinen toimivuus ja identiteetti sekä Saamen rajaohjelma - rajaton kehitys.

Toimintalinja 1. Elinkeinoelämän kehittäminen, esimerkiksi matkailuelinkeinon ja luovien elinkeinojen kehittäminen, yritysysteistyö markkinoiden kehittämisessä ja kansainvälistymisessä sekä toimiala- ja yrityskohtaiset osaamisen kehittämisohjelmat ja yhteiset laadunvarmistamisperiaatteet. Mittareina mm. yritysten määrä jotka ovat lisänneet kulttuuriin ja kulttuuriperintöön pohjautuvien tuotteidensa määrää.

Toimintalinja 2. Tutkimus, kehitys ja koulutus, esimerkiksi tutkimus- ja koulutustoimien suunnittelu ja toteutus elinkeinoelämän ja muiden alueen toimijoiden välisessä läheisessä yhteistoiminnassa, jolloin myös kulttuurimatkailuyritykset hyötyvät.

Toimintalinja 3. Alueellinen toimivuus ja identiteetti, esimerkiksi kulttuurilla on merkittävä osa ohjelma-aluetta koossapitävänä voimana. Se toimii myös yhdysiteenä menneisyyden ja tulevaisuuden välillä ja kehittää uusia taitoja ja uutta. Tärkeää on luonnon ja yhteisen kulttuuriperinnön säilyttäminen ja kehittäminen.

Toimintalinja 4. Sápmi-rajaton kehitys. Saamen osaohjelman yleistavoitteena on kehittää saamelaista kulttuuri- ja elinkeinoelämää käyttämällä kaikkia saamelaisen yhteiskunnan voimavaroja. Lähtökohtana on ekologinen ja pitkän aikavälin resurssien hyödyntäminen.

- Kenelle:** Yksityisoikeudelliset tai julkisoikeudelliset yhteisöt kuten yhdistykset, koulutusorganisaatiot, kunnat, kehittämissyhtiöt, korkeakoulut Pohjois-Ruotsin, Pohjois-Suomen ja Pohjois-Norjan sekä Sápmi-alueelta. Suomessa varsinaisen ohjelma-alue käsittää Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat.
- Hakuaika:** Hakemusten viimeinen jättöpäivä hakukierros 6:lle on 3.5.2010. Esiselvitys/valmisteluhankkeiden hakuaika ja päätöstenteko on jatkuva.
- Tuen taso/määrä:** EU-tuen prosentti ohjelman julkisesta kokonaisrahoituksesta on enintään 60 painopisteessä 1-3 ja 65 painopisteessä 4. Samalla kun hakija laatii hakemusta EU-rahoituksesta, pitää hänen huolehtia siitä että hankkeessa on kansallista vastinrahaa (maakuntien liitot, ELY). Sitä on oltava hankkeen julkisesta rahoituksesta 40 prosenttia. Oman muun rahoituksen vaatimusta punnitaan hanke kerrallaan, koska hankkeet ovat erilaisia esim. keskeisin hyöty juuri hankkeen toteuttajille itselleen, joidenkin hankkeiden vaikutukset taas ovat yleishyödyllisempiä.
- Lisätietoa:** <http://www.interregnord.com/fi.aspx>
- Esimerkki:** **Verkostosta välineitä matkailun kehittämiseen Varangin ja Pohjois-Lapin alueella**
Toimintalinja: elinkeinoelämän kehittäminen
Hankkeen päätavoitteena on luoda puitteet Pohjois-Lapin ja Varangin alueen välisen yhteistyön kehittämiseksi, jossa pääpaino on matkailuelinkeinossa.

Central Baltic INTERREG IV A -ohjelma 2007-2013 (Keskisen Itämeren ohjelma)

Sisältö ja reunaehdot:

Keski-Itämeren aluetta koskevan ohjelman tavoitteena on luoda maailmanlaajuisesti tunnettu dynaaminen, kestävä ja kilpailukykyinen alue, joka houkuttelee yrityksiä ja matkailijoita ja jossa on hyvä asua, työskennellä ja investoida. Pääpaino on ympäristöön, talouskasvuun ja elinvoimaisiin yhteisöihin tähtäävissä projekteissa. Ohjelmassa on kolme alaohjelmaa.

1. *Central-Baltic*, projektipartnerit vähintään kahdesta ohjelma-alueen maasta
 - Toimintalinja 1: Turvallinen ja terveellinen ympäristö mm. kestävän aluesuunnittelun ja ympäristöasioiden hallinnan tukeminen.
 - Toimintalinja 2: Taloudellisesti kilpailukykyinen ja innovatiivinen alue mm. innovaatioiden ja kilpailukyyn tukeminen.
 - Toimintalinja 3: Vetovoimaiset ja dynaamiset yhteisöt mm. kulttuurivaihdon lisääminen, yhteistyö rajat ylittävien kulttuuritapahtumien järjestämisessä.
2. *Suomi-Viro– alaohjelma*: Projektipartnerit Suomesta ja Virosta
 - Toimintalinja 1: Turvallinen ja terveellinen ympäristö mm. fyysisen ympäristön, ml. kulttuuriympäristön parantaminen (kulttuuriperinteen säilyttäminen, historiallisten kohteiden suojele jne.).
 - Toimintalinja 2: Taloudellisesti kilpailukykyinen ja innovatiivinen alue mm. innovatiivisten ja kilpailukykyisten ympäristöjen luominen ja tukeminen sekä työvoimamarkkinoiden haasteisiin/tarpeisiin vastaaminen mm. koulutuksen ja osaamisen kautta.
 - Toimintalinja 3: Vetovoimaiset ja dynaamiset yhteisöt mm. kulttuuriperinnön, erityisesti perinnekulttuurin ja käsityötaidon säilyttäminen, kulttuuriyhteistyön lisääminen.
3. *Saaristot ja saaret –alaohjelma*. Hankkeiden tulee keskittyä merellisten saarten kehittämiseen. Projektipartnerit vähintään kahdesta seuraavasta maasta: Suomi (ml. Ahvenanmaa), Ruotsi ja Viro.
 - Toimintalinja 1: Turvallinen ja terveellinen ympäristö mm. kestävän matkailun tukeminen ja saaristolle ominaisten perinteisten elinkeinojen, kuten pienimuotoisen maanviljelyn, kalastuksen, käsityön ja merenkulun tukeminen.
 - Toimintalinja 2: Taloudellisesti kilpailukykyinen ja innovatiivinen alue mm. kestävän infrastruktuurin kehittäminen ja lisääminen.
 - Toimintalinja 3: Vetovoimaiset ja dynaamiset yhteisöt mm. sosiaaliset, kulttuuriset ja demograafiset teemat, erityisesti nuoriin liittyvät kysymykset

Kenelle: Kunnat ja kuntayhtymät, viranomaiset ja muut julkiset toimijat, alueelliset, toimijat kuten kunnalliset kehittämissyhtiöt, yliopistot ja muut oppilaitokset, tutkimuslaitokset, ympäristöjärjestöt ja muut kansalaisjärjestöt (NGOs) Ruotsista, Virosta, Latviasta ja Ahvenanmaalta tietyiltä alueilta sekä Varsinais-Suomen, Uudenmaan, Itä-Uudenmaan ja Kymenlaakson maakunnista sekä niin sanottuina rajoittuvina alueina Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Etelä-Karjalan maakunnista.

Hakuaika: Kaksi kertaa vuodessa. Vuonna 2010 hakuajat ovat 1.-31.5. ja 1.-30.11.

Tuen taso/määrä: Ohjelma voi osarahoittaa suomalaisia ja ruotsalaisia projekteja enintään 75 % tukikelpoisista kokonaiskustannuksista sekä virolaisia ja latvialaisia partnereita enintään 85 %. Lisäksi tarvitaan kansallista vastinrahaa ja muuta rahoitusta. Lisäksi on mahdollista saada valtion kansallista vastinrahoitusta enintään 75 % omarahoitus-osuudesta. Varsinais-Suomen liitto toimii hallinto- ja todentamisiviranomaisena.

Lisätietoa: <http://www.centralbaltic.eu/>

Esimerkki: **CulturalTourism2011** - Developing Cultural Tourism as a Joint Network in Capitals of Culture, Suomi-Viro –alaohjelma, Toimintalinja 2: Taloudellisesti kilpailukykyinen ja innovatiivinen alue. Kolmivuotinen hanke, jonka kokonaistavoitteena on tuoda yhteen Turun ja Tallinnan alueiden matkailu- ja kulttuurialan toimijat oppimaan toistensa kokemuksista ja kehittämään yhdessä uusia tuote- ja palvelukokonaisuuksia.
<http://www.turkutouring.fi/public/default.aspx?contentid=130354>

DEVEPARK, Suomi-Viro –alaohjelma, toimintalinja 3 Toimintalinja 3: Vetovoimaiset ja dynaamiset yhteisöt. Sustainable historic park management and developmet in Finland and Estonia (Devepark) on kolmevuotinen (2009 - 2012) – hanke, jonka tavoitteena on kestäväällä tavalla hoitaa ja kehittää historiallisia puistoja, puutarhoja ja kulttuuriympäristöjä, jotka sijaitsevat Varsinais-Suomessa ja Viron Tarton, Saaren ja Jõgevan maakunnissa. Mm. matkailullisesti historiallisiin puistoihin liittyy taloudellista arvoa ja potentiaalia. Tavoitteena on mm. kartoittaa historiallisten puistojen nykytilanne inventointien avulla ja koota reitistö Suomen ja Viron mielenkiintoisimmista historiallisista puistoista.

<http://www.tkk.utu.fi/alueosasto/kv/devepark.html>

Botnia-Atlantica INTERREG IV A -ohjelma 2007-2013

Sisältö ja reunaehdot: Ohjelman tavoitteena on vahvistaa yhteistoiminnan rakenteita ja kasvua ohjelma-alueella. Rahoitettavien toimien kohteina ovat ympäristö, liikenne, yhteenkuuluvuus, osaaminen, elinkeinoelämä ja yhteiskunnalliset palvelut.

Yhteistoiminnan rakenteet -toimintalinja 1 vastaa rajat ylittävän liikenne- ja muiden yhteyksien, luonto- ja kulttuuriympäristön sekä kulttuuristen siteiden kehittämisestä. *Yhteistoiminnalla kasvuun -toimintalinjan 2* tavoitteena on edistää Botnia-Atlantica-alueen kasvua. Ohjelman avulla on mahdollista rahoittaa kuuden **teeman**: ympäristö, liikenne, yhteenkuuluvuus, osaaminen, elinkeinoelämä, yhteiskunta, alaisia hankkeita

Kenelle: Julkinen tai yksityinen yhteisö mm. kunnat ja kuntayhtymät, viranomaiset ja muut julkiset toimijat, alueelliset, toimijat kuten kunnalliset kehittämissyhtiöt, yliopistot ja muut oppilaitokset, tutkimuslaitokset, ympäristöjärjestöt ja muut kansalaisjärjestöt (NGOs) vähintään kahden alueen ja kahden maan välillä Pohjanlahden molemmin puolin sekä Ruotsin ja Norjan rajan yli Atlantille saakka. Ohjelma-alueeseen kuuluu Suomesta Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Satakunnan maakunnat. Lisäksi ohjelmaan osallistuu Etelä-Pohjanmaan maakunta ns. rajoittuvana alueena.

Hakuaika: Jatkuva hakuaika.

Tuen taso/määrä: EU:n rahoitusosuus enintään 50 prosenttia hyväksyttävistä julkisista kustannuksista. Ohjelmasta rahoitusta hakevien hankkeiden on varmistuttava EU-rahoitusta täydentävästä vastinrahoituksesta ennen kuin EU-rahoituspäätöstä voidaan tehdä. Vastinrahoituksen on oltava julkinen. Yritysten, yhdistysten ja yksityishenkilöiden rahoja ei hyväksytä. Omaa työpanosta ei myöskään voida hyväksyä. Hankkeet, joille toivotaan Suomen valtion vastinrahoitusta, tulee hakea Pohjanmaan liitolta. Hankkeiden tulee olla korkeintaan kolmen vuoden mittaisia.

Lisätietoa: <http://www.botnia-atlantica.eu/default.asp?lid=4>

Esimerkki: **Reissaa & Syö** -matkailun alueellisen kehittämisen kärkihanke Merenkurkussa kehittää matkailijan ateriakokemusta. Hanke pyrkii siihen, että matkailijan ateriakokemus vastaa korkealle asetettuja tavoitteita. Alueen matkailutuotteiden kysyntä kasvaa keskittymällä aterian kehittämiseen. Hankkeeseen osallistuu 32 yritystä Merenkurkun molemmin puolin, suomalaisena partnerina on Pohjanmaan matkailu. Hankkeen tarkoituksena on myös vahvistaa alueellista, korkealuokkaisen aterian tuotemerkkiä eli Gastro Botniaa. www.gastrobotnia.com

2.2 Valtioiden välinen yhteistyö (transnational)

Valtioiden välisen yhteistyön ohjelmilla tuetaan erityisesti innovaatioihin, ympäristöön, saavutettavuuteen ja kestävään kaupunkikehitykseen liittyviä toimia.

Pohjoisen periferian ohjelman vuosille 2007 - 2013

Sisältö ja reunaehdot:

Pohjoisen periferian ohjelman tavoitteena on auttaa syrjäisiä yhteisöjä Euroopan pohjoisreunalla kehittämään taloudellista, sosiaalista ja ympäristöllistä potentiaaliaan. Keinoina ovat innovaatioiden, yritysten kilpailukyvn, saavutettavuuden, yhteisöjen ja luonnonvarojen käytön kestävä kehityksen sekä kulttuuriperinnön tukeminen.

1. *Innovaation ja kilpailukyvn edistäminen mm.* valtioiden väliset yhteistyöverkostot ja tiedonsiirto uusien ja innovatiivisten tuotteiden kehittämiseen sekä yhteistyö ja parhaiden käytäntöjen vaihto Pk-yritysten kesken siitä kuinka lähestytään ja saavutetaan uudet markkinat olemassa olevilla ja uusilla tuotteilla.

2. *Saavutettavuus*

3. *Luonto- ja elinympäristöressurssien kestävä kehittäminen mm.* ympäristö periferian vahvuutena ja kaupunki ja maaseutualueiden kehittäminen ja perinnön vaaliminen, jonka osana luonto- ja kulttuuriperinnön edistäminen kestävien elinkeinojen tueksi, kestävä matkailun toimenpiteiden edistäminen, jotta sen avulla voidaan tukea tai jopa elvyttää luonto- ja kulttuuriperintöalueita ja kulttuuriperinnön kehittäminen alueella kiihdyttäen luovia aloja kuten elokuvaa ja musiikissa, innovaatioiden erityisesti uusien ICT-sovellusten avulla.

Kenelle: Yksityisoikeudelliset tai julkisoikeudelliset yhteisöt kuten aluekehittäjät, oppilaitokset, tutkimusorganisaatiot ja elinkeino. Ohjelma-alueeseen Ruotsista, Skotlannista, Pohjois-Irlannista, Irlannista ja Norjasta sekä Islanti, Grönlanti ja Färsaaret kokonaisuudessaan sekä Suomesta Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Keski-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Keski-Suomen ja Etelä-Savon maakunnat. Rahoitettavissa hankkeissa tulee olla kumppaneita vähintään kolmesta edellä mainitusta maasta/alueelta.

Hakuaika: 5. hakukierros on 3.2.-24.3.2010, painottuen talouskriisin vastatoimiin, mutta myös muita hakemuksia vastaanotetaan.

Tuen taso/määrä: EU:n tuki hankkeissa on yleisesti 60 prosenttia hyväksyttävistä julkisista kustannuksista.

Lisätietoa: <http://www.northernperiphery.eu/en/home/>

Esimerkki: **ENE, Economusées Northern Europe** 1.19, 1.1.2008-31.3.2011, Innovaation ja kilpailukyvn edistäminen/innovaatiot, verkostot ja kilpailukyky/matkailu, virkistys, kulttuuriperintö, kielet. Hankkeen tavoitteena on yhdistää kulttuuri, käsityöt ja matkailu, ja näin luoda liiketoiminnallisesti kannatta paikka käsityöläisille harjoittaa perinteisiä tekniikoita. Hanke auttaa käsityöperinteen säilymistä, luo uusia työpaikkoja ja samalla lisäarvoa matkailuelämykselle. Hanke pohjautuu yli 20 vuotta toimineeseen kanadalaiseen malliin. 7 maan yhteisprojekti. <http://www.economusee.no/ENE.htm>

Itämeren ohjelma - Baltic Sea Region Programme 2007-2013

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelman tavoitteena on vahvistaa kehitystä kohti kestävää, kilpailukykyistä ja alueellisesti integroitua Itämeren aluetta. Sen temaattisia painopisteitä ovat innovaatiotoiminta, alueen ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus, Itämeri yhteisenä resurssina sekä kaupunkien ja alueiden kilpailukyky. Ohjelmasta voi hakea osarahoitusta seuraavilla alueilla:

- Innovaatioiden edistäminen: palvelut, palvelumuotoilu, markkinointitaidot sekä perinteiset tekniset innovaatiot. Kohteena mm. innovaatioiden lähteet ja niiden linkit Pk-yrityksiin.
 - Sisäinen ja ulkoinen saavutettavuus
 - Itämeri yhteisenä voimavarana
 - Houkuttelevat ja kilpailukykyiset kaupungit ja alueet
- Toteutetaan "lead partner" –periaatteella.

Kenelle: Julkiset toimijat. Ohjelma-alueeseen kuuluvat Suomi, Ruotsi, Tanska, Viro, Latvia, Liettua, Puola, Norja ja Valko-Venäjä kokonaisuudessaan sekä Saksan pohjoisosa ja Luoteis-Venäjä.

Hakuaika: 2. hakukierros on 4.1.-22.3.2010

Tuen taso/määrä: Tuen suuruus enintään 75 % Suomelle, ENPI -rahaston partnereille 90 %.

Lisätietoa: www.eu.baltic.net

Esimerkki: **BaltFood** – hankkeen, 1.1.2009-31.1.2012, tavoitteena on kehittää Baltian laajuinen ruokaklusteri ja näin lisätä tiedon välittymistä, markkinatietoa ja uusia tuotteita, toteuttaen yhteistä koulutusta ja kehittämällä yhteinen brändikonsepti. Mukana 13 partneria. www.baltfood.de

2.3 Alueiden välinen yhteistyö (interregional)

Uudet, alueiden välisen yhteistyön, tiedon vaihdon ja tutkimuksen ohjelmat, ovat koko Euroopan unionin laajuisia. Näitä ovat Interreg IVC, Interact, Urbact ja Espon.

Interreg IVC

Sisältö ja reunaehdot:

Toteutettavilla hankkeilla pyritään vaihtamaan kokemuksia sekä yhteisesti kehitettyjä lähestymistapoja ja välineitä, jotka omalta osaltaan voisivat parantaa aluepoliittisten kehittämistoimenpiteiden vaikuttavuutta ja tukea talouden uudistamista. Ohjelmassa on kaksi päälinjaa.

1. Innovaatiot ja tietoyhteiskunta

- innovaatiot, tutkimus ja teknologiakehitys
- yrittäjyys ja pk-sektori
- informaatioyhteiskunta
- työllisyys, henkinen pääoma ja koulutus

2. Ympäristö ja riskien ehkäiseminen

- kulttuuriperintö ja maisemat

-

- Kenelle:** Alue- ja paikallistason viranomaisille ja toimijoille koko EU:n alueella.
- Hakuaika:** 4. hakukierros tulossa (alueiden aloite)
- Tuen taso/määrä:** Tuen suuruus enintään 75 % Suomelle.
Valtion vastinrahoitus Interreg IVC:lle on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriölle.
Muita mahdollisia julkisia vastinrahoittajia ovat mm. kunnat ja maakuntien liitot.
- Lisätietoa:** <http://www.interreg4c.net/>
- Esimerkki:** **Tool Quiz:** Employability and knowledge based economy : tools for innovative culture/ Employment, human capital and education. Hankkeen tavoitteena on kehittää sektorin alojen ylittävää yhteistyötä, integroida se kehittämisohjelmiin ja määrittellä sopivat strategiat, politiikat ja työvälineet alueellisella ja Euroopan tasolla. Painopiste on yrittäjyydessä.

Urbact II -ohjelma

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelman tavoitteena on kokemustenvaihtoverkkojen, työryhmien ja tutkimusten kautta selvittää kaupunkien kehittämisen hyviä kokemuksia, koota sekä levittää niitä. Ohjelmassa on kaksi toimintalinjaa – *kaupungit kasvun ja työpaikkojen moottorina* sekä *houkuttelevat ja koossapitävät kaupungit* (kulttuuri, matkailu). Ohjelmassa on mm. kulttuuriperintö ja kaupunkien kehittäminen osa-alueena.

Ohjelmaan voi osallistua kahdella tavalla. Hakujen avautuessa voi lähettää tiedon kiinnostuksesta ja ehdotuksen, tai liittyä käynnissä oleviin projekteihin kehitysvaiheen (development phase) lopussa, jolloin hanke ottaa lisää partnereita mukaan. Tällä hetkellä on aihealueeseen liittyviä hankkeita käynnissä mm. REPAIR, jossa keskustellaan kasarmialueiden uudelleen käyttöön liittyvistä asioista huomioiden kestävä kehityksen periaatteet. HerO etsii puolestaan uusia näkökulmia historiallisten kaupunkimaisemien käyttöön osana dynaamista kaupunkia. CTUR ja Creative Clusters – projektin toivotaan myös tuovan uutta näkökulmaa innovatiiviseen yrittäjyyteen kaupunkien kulttuuriperinnön kehittämiseen.

- Kenelle:** Kaupungit, urbaanit alueet, korkeakoulut ja tutkimuslaitokset, kansalliset ja kansainväliset kaupunkiyhdistykset, yksityinen sektori
- Tuen taso/määrä:** Temaattiset verkostot, joissa koordinaattorina kaupunki, 8-12 partneria vähintään kolmesta maasta, kokonaisbudjetti 300 000- 710 000 euroa, EU-tuki enintään 70 %, jonka lisäksi alueellista rahoitusta. Työryhmät, joissa koordinaattorina julkinen toimija, 6-8 partneria vähintään kolmesta maasta, kokonaisbudjetti 150 000 -300 000 euroa, EU-tuki enintään 70 %, jonka lisäksi alueellista rahoitusta.
- Hakuaika:** Seuraava varsinainen hakukierros on vuonna 2011. Liity mukaan meneillään olevaan hankkeeseen sen kehitysvaiheessa.
- Lisätietoa:** <http://urbact.eu/en/homepage-2/>

2.4 ENPI CBC - Yhteistyö EU:n ulkorajoilla

Suomen ja Venäjän raja-alueella tullaan komission strategia-asiakirjan mukaisesti ohjelmakaudella 2007 - 2013 toteuttamaan kolmea ENPI CBC -ohjelmaa, jotka vastaavat ohjelma-alueeltaan nykyisiä Kaakkois-Suomi - Venäjä-, Karelia ja Kolarctic -naapurisuusohjelmia.

Kolarctic ENPI CBC

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelman toimintalinjoja ovat taloudellinen ja sosiaalinen kehittäminen (yhteistyö kulttuurin ja matkailun sekä elämysteollisuuden välillä, alkuperäiskulttuurin elinvoimaisuus, kulttuuripohjaisten alojen kehittäminen, kulttuurinen sisällöntuottaminen), yhteiset haasteet sekä kansalaisten välinen yhteistyö (kulttuurilaitosten yhteistyö, kulttuurisen monimuotoisuuden edistäminen).

Kenelle: Yksityisoikeudelliset tai julkisoikeudelliset yhteisöt. Alueena Lappi, Norrbotten, Finnmark, Tromssa; Nordland, Murmanskin ja Arkangelin alueet sekä Nenetsian itsehallintoalue. Rajoittuvina alueina ovat Pohjois-Pohjanmaa, Västerbotten, Karjalan Tasavalta, Leningradin alue ja Pietari.

Hakuaika: Alkaa 11.1.2010 ja kestää 3 kuukautta

Tuen taso/määrä: Ohjelmatuen suuruus enintään 50 %, loput kansallista vastinrahaa. Projektin kesto enintään 3 vuotta.

Lisätietoa: <http://www.kolarcticenpi.info/> Ohjelman hallintoviranomaisena toimii Lapin liitto.

Karelia ENPI CBC

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelmassa pyritään vahvistamaan rajat ylittävää taloudellista yhteistyötä ja edistämään rajat ylittävää kaupankäyntiä sekä parantamaan elämänlaatua ohjelma-alueella rajat ylittävien toimien avulla. Toimintalinjoja ovat:

Taloudellinen kehittäminen, joista yksi on matkailuelinkeinon kehittäminen ja

Elämän laatu: kulttuuri matkailussa, uudet kulttuurin hyödyntämismahdollisuudet, rakennusperintö.

Ensimmäinen hakukierros avataan teemalla Cross-border solutions for sustainable spatial, economic and environmental development ja toinen teemalla Tourism cooperation.

Kenelle: Yksityisoikeudelliset tai julkisoikeudelliset yhteisöt. Alueina Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Karjala sekä Karjalan Tasavalta. Rajoittuvina alueina ovat Lappi, Pohjois-Savo, Murmanskin, Arkangelin ja Leningradin alueet sekä Pietari

- Hakuaika:** Ensimmäinen hakukierros avataan kaksivaiheisena 1.2.2010. Hakukierroksen ensimmäinen vaihe on avoinna 45 päivää, minä aikana toimijat voivat jättää hallintoviranomaiselle lyhyen, määrämuotoisen hankekuvauksen. Hankeaihiot arvioidaan ja hakukierroksen toisessa vaiheessa niistä parhaat pyydetään täydentämään täydellisiksi hankehakemuksiksi.
- Tuen taso/määrä:** Ohjelmatuen suuruus enintään 50 %, loput kansallista vastinrahaa. Projektin kesto enintään 3 vuotta.
- Lisätietoa:** <http://www.kareliaenpi.eu/> Ohjelman hallintoviranomaisena toimii Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Kaakkois-Suomi - Venäjä ENPI CBC

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelman tavoitteena on edistää suomalais-venäläistä rajanylittävää yhteistyötä kolmella toimintalinjalla:

- *Talouskehitys* (historia ja tapahtumat matkailun kehittämisen lähtökohtana, pk-sektorin liiketoiminnan kehittäminen mm. verkostoituminen ja uudet tuotteet, eKauppa)
- *Yhteiset haasteet:* rajanylitys ja ympäristö
- *Sosiaalinen kehitys ja kansalaisyhteiskunta* (kulttuurivaihdon edistäminen yhteistyöverkoston avulla, kulttuuriperinnön säilyttäminen)

Kenelle: Yksityisoikeudelliset tai julkisoikeudelliset yhteisöt. Alueeseen kuuluvat Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Etelä-Savo, Pietari ja Leningradin alue. Rajoittuvina alueina ovat Itä-Uusimaa, Päijät-Häme, Pohjois-Savo sekä Karjalan tasavalta.

Hakuaika: Ohjelman ensimmäinen hakukierros on 18.1.2010-23.4.2010.

Tuen taso/määrä: Ohjelmatuen suuruus enintään 50 %, loput kansallista vastinrahaa. Projektin kesto enintään 3 vuotta.

Lisätietoa: www.southeastfinrusnpi.fi Ohjelman hallintoviranomaisena toimii Etelä-Karjalan liitto.

Institutional Building Partnership Programme (IBPP) -EU-Venäjä kumppanuusohjelma

Sisältö ja reunaehdot:

EU:n ja Venäjän välisestä kumppanuusohjelmasta myönnetään tukea kulttuurialan yhteistyöhankkeisiin Venäjällä. IBPP -ohjelman tavoitteena on tukea eurooppalaisten ja venäläisten kansalaisjärjestöjen verkostoitumista. Vuoden 2009 lopussa haussa ollut tuki oli suunnattu kulttuurialan yhteistyöhön. Erityisesti tuetaan seuraavanlaisia hankkeita mm. eurooppalaisten ja venäläisten kulttuuriorganisaatioiden välillä (yhteistuotannot, festivaalit, yhteisnäyttelyt jne.), venäläisten ja eurooppalaisten kulttuuriorganisaatioiden ja toimijoiden kestävä ja pitkäaikainen verkostoituminen, venäläisten ja eurooppalaisten museoiden yhteistyö mm. vaihdon ja saavutettavuuden kehittämiseksi. Painopisteet vaihtelevat vuosittain. Hankkeen kesto voi olla 8–18 kuukautta. Hankkeen toimintojen tulee tapahtua pääsääntöisesti Venäjällä.

- Kenelle:** Valtiosta riippumattomat (non-governmental) kulttuurialan organisaatiot, paikalliset ja alueelliset viranomaiset, esim. Suomessa kunta tai maakuntaliitto, museot ja muut valtiolliset, kunnalliset tai yksityiset kulttuurilaitokset, yliopistot ja korkeakoulut, joilla on vähintään yksi kulttuuri- ja taidealan opetusta antava tiedekunta tai koulutusohjelma. Tukea voivat hakea organisaatiot EU:n jäsenmaista, jäsenehdokasmaista (Kroatia, Turkki ja entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia), ETA-maista (Liechtenstein, Norja ja Islanti) ja Venäjän federaatiosta. Yhteistyökumppanin pitää täyttää samat ehdot, ja hankkeessa pitää olla mukana vähintään yksi partneri EU:n jäsenmaasta, jäsenehdokasmaista tai ETA-maista ja yksi partneri Venäjältä.
- Hakuaika:** Seuraava haku syksyllä 2010
- Tuen taso/määrä:** Tuki voi olla 75 000–300 000 euroa hanketta kohti ja se kattaa vähintään 50 % ja enintään 80 % hankebudjetista.
- Lisätiedot:** http://www.delrus.ec.europa.eu/en/p_634.htm
- Esimerkki:** http://www.delrus.ec.europa.eu/en/images/pText_pict/634/Compenium%20ENG.pdf

3 Pohjoismaiset yhteistyöohjelmat

Pohjoismaiden neuvosto jakaa vuosittain kirjallisuuspalkinnon, musiikkipalkinnon, elokuvapalkinnon sekä luonto- ja ympäristöpalkinnon.

Pohjoismaisen innovaatiokeskuksen tukijärjestelmä, Nordisk InnovationsCenter (NICE), PMN

Sisältö ja reunaehdot:

Pohjoismainen innovaatiokeskus rahoittaa hankkeita, jotka edistävät pohjoismaisia elinkeinoja innovaatioiden (mm. ICT sekä uudet palvelukonseptit ja liiketoimintamallit) ja yhteistyön kautta. Hankkeiden on oltava pohjoismaisittain merkityksellisiä, myös kaupallisesti, kestävä kehitystä edistäviä, omalla alallaan uutta luovia ja innovatiivisia, ja niiden tulosten on oltava tehokkaasti levitettävissä. Ns. puhtaita tutkimushankkeita ei rahoiteta, mutta mm. elinkeinon kanssa yhteistyössä toteutettavat tutkimushankkeet ovat tukikelpoisia.

Painopistealueina ohjelmassa ovat mm. matkailu, pohjoismainen ruoka ja luovat alat.

Kenelle:

Yksityiset ja julkiset organisaatiot, elinkeino ja korkeakoulut. Hankkeessa on oltava mukana vähintään kolmen Pohjoismaan edustajia. Lisäksi edustajia voi olla myös Baltian maista ja Luoteis-Venäjältä.

Hakuaika:

Ei hakuja auki yllä mainituissa painopistealueissa, mutta suunnitteilla vuodelle 2010. Myös avoimeen kaksivaiheiseen hakuun voi jättää hakemuksia (1. idean soveltuvuuden arviointi, 2. varsinainen haku). Arviointi kaksi kertaa vuodessa.

Tuen taso/määrä:

Vähintään 50 % omarahoitusta, joko työaikaa tai suoraa rahoitusta. Hankkeen enimmäispituus 36 kk. Hankkeita on sekä ns. pieniä eli alle 300 000 NOK (n. 38 000 €) että isoja.

Lisätietoa:

<http://www.nordicinnovation.net/>

Esimerkki:

Nordic event tourism network –hankkeen tavoitteena on lisätä ja jakaa tietoa festivaalien ja tapahtumien johtamisesta, mikä auttaa järjestäjiä innovoimaan ja kehittämään nykyisiä käytäntöjä. Painopistealueet ovat parhaat käytännöt strategisessa johtamisessa, innovaatiot verkostoissa ja kävijöiden kartoittaminen uuden teknologian avulla. Mukana hankkeessa on matkailun tutkijoita ja festivaalijärjestäjiä. Projektin vetäjänä toimii Lundin yliopisto.

Nord Forsk, PMN

Sisältö ja reunaehdot:

Nord Forsk keskittyy rahoittamaan aloja, joissa Pohjoismaat ovat kansainvälistä huippua, sekä edistämään huipputason tutkimusta ja tutkijakoulusta. Nord Forsk myöntää siemenrahaa pohjoismaisille ja balttilaisille tutkimusympäristöille tukeakseen merkittävää tutkimustyötä jo sen alkuvaiheessa. Nord Forskilla on myös tukijärjestelmä, jonka tavoitteena on edistää kansallisten eliittitutkimusyksiköiden ja vastaavien keskeisten kansallisten tutkimusympäristöjen välistä yhteistyötä Pohjoismaissa. Lisäksi se pyrkii mahdollistamaan Pohjoismaiden kansallisten tutkijakoulujen yhteistyön sekä tukee tutkijakursseja aloilla, joita kansalliset tutkimusympäristöt eivät itse kata tai rahoita.

Kenelle: Tutkijoille, tutkijaryhmille ja tutkijakouluille.

Hakuaika: Ei hakuja avoinna.

Tuen taso/määrä: Vaihtelee ohjelmittain

Lisätietoa: <http://www.nordforsk.org/>

Esimerkki: **Barents Arctic Network of Graduate Schools**, koordinoijana Lapin yliopiston Arktinen keskus.

Pohjoismainen kulttuurirahasto, PMN

Sisältö ja reunaehdot:

Pohjoismaisen kulttuurirahaston tehtävänä on edistää Pohjoismaiden välistä sekä Pohjolassa että sen ulkopuolella tehtävää monipuolista taide- ja kulttuuritoiminnan yhteistyötä, jota harjoittavat sekä ammattilaiset että harrastelijat esimerkiksi kuvataide-, teatteri-, musiikki-, tanssi-, kirjallisuus- ja uusmediaprojekteissa. Rahasto tukee lisäksi aihealueen koulutusta ja tutkimusta.

Rahasto myöntää apurahoja laadukkaalle, kauaskantoiselle, avoimelle ja moninaisuutta edustavalle toiminnalle, jonka puitteissa niin perinteiset kuin uudetkin työskentelymuodot voivat kehittyä, esimerkiksi konferensseille, konserteille, kiertueille, näyttelyille ja festivaaleille.

Rahasto priorisoi projekteja, jotka lisäävät mm. lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa, kertaluonteisia projekteja, toteuttamista Pohjoismaiden haja-asutusalueilla sekä toimintaa, joka tukee Länsi-Pohjolan (Islanti, Färsaaret, Grönlanti) ja muun Pohjolan välistä yhteistyötä.

Kenelle: Yksityishenkilöt, yhdistykset ja verkostot, järjestöt sekä yksityiset ja julkiset laitokset
Tuen saaminen edellyttää, että projektiin osallistuu vähintään kolme Pohjoismaata tai itsehallintoaluetta (Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti).

Hakuaika: Korkeintaan 100 000 Tanskan kruunun (n. 14 000 euroa) hakemuksille on viisi hakuaikaa vuonna 2010 eli 1.2., 1.3., 1.4., 1.9. ja 1.10.
Yli 100 000 Tanskan kruunun hakemuksille on kaksi hakuaikaa 2010 eli 1.2. ja 1.9.

Tuen taso/määrä: Suurin osa rahaston myöntämisestä apurahoista on korkeintaan 100 000 kruunua (n. 14 000 euroa). Rahasto ei pääsääntöisesti myönnä yli 500 000:aa kruunua (n. 70 000 euroa) yksittäiselle projektille. Rahasto rahoittaa pääsääntöisesti korkeintaan 85 % projektiin kokonaiskustannuksista. 15 %:n omarahoitusosuuteen voivat sisältyä muiden tukitahojen myöntämät apurahat, myynnistä tai maksuista saadut tulot tai oma taloudellinen panostus. Se ei tue mm. ennen rahaston päätöstä aloitettua toimintaa, laitehankintoja, korjaus- ja rakennustöitä, äänitteiden tai CD-levyjen tuotantoa ja julkaisua, sävellystöiden tilauksia, tietokonepelien, näytelmä-, lyhyt- ja dokumenttielokuvien sekä televisioelokuvien ja -sarjojen tuotantoa, yksittäisten henkilöiden opintoja, jatko-opintoja tai tutkimustyötä, opiskelua ulkomailla ja luokkaretkiä.

Lisätietoa: <http://www.nordiskkulturfond.dk/>

Esimerkki: Hetan musiikkipäiville avustusta. www.hetanmusiikkipaivat.fi

Det nordiska-baltiska mobilitetsprogrammet för näringsliv och industri, hallinnoijana Pohjoismaisen ministerineuvoston toimisto Liettuassa, PMN

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelman tavoitteena on vahvistaa taloudellista yhteistyötä ja edistää yrittäjyyttä, alueellisten klustereiden yhteistyötä ja innovaatiomahdollisuuksia erityiskohteena ollen luovat ja innovatiiviset elinkeinot. Tukea voidaan myöntää mm. opintovierailuihin, seminaareihin, verkostotoimenpiteisiin ja täydennyskoulutukseen.

Kenelle: Yksityisille ja ryhmille pk-yrityksistä, yrityshautomoista, julkisille toimijoille, jotka työskentelevät elinkeinojen parissa, elinkeino-organisaatiolle. Osanottajia on oltava vähintään kolmesta maasta, joista vähintään yksi Pohjoismaista ja yksi Baltian maista.

Hakuaika: Seuraava hakuaika päättyy 31.3.2010

Tuen taso/määrä: Enintään 70 %:a kustannuksista, jota liittyvät matkustamiseen, majoitukseen ja verkostotoimenpiteisiin.

Lisätietoa: http://www.norden.lv/en/grants/36#long_td_36

Esimerkki: **Association of hotels and restaurants of Latvia tourism**, hospitality tavoitteena kehittää alalle Pohjoismaiden/Baltian luokitusjärjestelmä. Mukana Latvia, Liettua, Tanska ja Viro.

Pohjoismainen taide- ja kulttuuriohjelma, PMN

Sisältö ja reunaehdot:

Taide- ja kulttuuriohjelman tärkein tavoite on pohjoismaisen taide- ja kulttuuriyhteistyön kehittäminen ja uudistaminen. Ohjelmassa painotetaan sekä yleisölle suunnattua että taiteilijoiden ja kulttuurityöntekijöiden keskinäistä levitystoimintaa. Avainsanana. Ohjelma sisältää kaksi moduulia: 1. osaamisen kehittäminen, kritiikin ja tiedon jakaminen esim. seminaareissa ja kursseilla, sekä 2. tuotantopainotteinen toiminta ja levitys, jonka avainsanana on innovaatio, jotka sisältävät uusien ideoiden, konseptien ja prosessien kehittämistä ja testaamista. Etusijalle asetetaan pilottihankehakemukset.

Festivaalien toimintaan ei anneta tukea. Tukea voidaan myöntää festivaalien osana oleviin projekteihin tai aktiviteetteihin, jotka täyttävät ohjelman kehitys- ja tiedotuskriteerit, ovat luovia ja esittävät uusia tulkintoja, ja joilla on pohjoismainen ulottuvuus. Tukea ei voi saada projektiin, jolla tavoitellaan tuensaajalle taloudellista voittoa.

- Kenelle:** Taiteilijoille ja kulttuurin ammattilaisille (henkilö, joka on suorittanut taide- tai kulttuuriammattillisen tutkinnon ja/tai jolla on dokumentoitua ammatillista kokemusta), taide- ja kulttuurilaitoksille sekä taiteilijoiden ja kulttuurin ammattilaisten järjestöille.
- Hakuaika:** Useita vuodessa
- Tuen taso/määrä:** Esiselvityshankkeelle enintään 13 000 euroa
Pilottiprojektille, jonka kesto max 1 vuosi, enintään 40 000 euroa ja 75 % kokonaisbudjetista
Varsinaiselle projektille, jonka kesto max 3 vuotta, enintään 100 000 euroa ja 50 % kokonaisbudjetista
- Lisätietoa:** <http://www.kulturkontaktord.org/lang-sv/kulturprogrammen/konst-och-kulturprogrammet> Kulttuuripiste.
- Esimerkki:** **Crossroads Saksalanharju –hankkeessa** pohjoismaiset taiteilijat kokoontuvat miettimään taiteen uusia muotoja ja aluevaltauksia. Innovatiivinen taidetuotanto luo ja kehittää uutta maaseudun kulttuurivaihtoa pohjoismaisessa kontekstissa.
<http://www.saksala.org/in-out-saksala/index.htm>

Pohjoismainen liikkuvuus- ja residenssiohjelma, PMN

Sisältö ja reunaehdot:

Liikkuvuus- ja residenssiohjelma on monialainen puiteohjelma, jolla tuetaan pohjoismaista henkilövaihtoa, kulttuurialan ammattilaisten verkostoitumista sekä pohjoismaalaisten oleskelua toisessa Pohjoismaassa.

Ohjelma sisältää kolme moduulia: 1) verkostotukimoduulin, 2) residenssiorganisaatioiden tukimoduulin ja 3) liikkuvuustukimoduulin. Sen piiriin kuuluvat kaikki taiteen ja kulttuurin alueet, myös kulttuuriperintö. Rahoitusta voi hakea verkostojen perustamiseen Pohjoismaiden ja Baltian taide- ja kulttuurikentän sisällä. Tuki antaa verkostolle edellytykset toimia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, kehittää kumppanuutta ja oppia toisilta

- Kenelle:** Verkostotuki:
Pohjoismaissa ja Baltiassa toimivat kulttuuri- ja taidelaitokset, järjestöt ja taiteenharjoittajat eri ammatillisilla tasoilla ja aloilla, jotka ovat a) vähintään 3 Pohjoismaasta tai 3 itsehallintoalueelta tai b) vähintään 3 Baltian maasta tai c) yhdistelmä, johon kuuluu vähintään 3 kumppania 5 Pohjoismaasta, 3 itsehallintoalueelta tai 3 Baltian maasta. Verkostoon voi kuulua myös kumppaneita, jotka eivät toimi Pohjoismaissa tai Baltiassa.
- Hakuaika:** Useita kertoja vuodessa
- Tuen taso/määrä:** Lyhytaikainen verkostotuki yhden vuoden toiminnalle on enintään 25 000 euroa, joka voi olla korkeintaan 70 % kokonaiskustannuksista. Pitkäaikainen verkostotuki kolmen

vuoden toiminnalle on enintään 150 000 euroa, joka voi olla korkeintaan 50 % kokonaiskustannuksista.

Lisätietoa: <http://www.kulturkontaktNord.org/fi/kulttuuriohjelmat/liikkuvuusohjelma>
Kulttuuripiste.

Esimerkki: **Yhteistyö Pohjoismaisten filmifestivaalien välillä.** Mukana Suomi, Ruotsi, Tanska ja Norja.

Islantilais-suomalainen kulttuurirahasto

Sisältö ja reunaehdot:

Rahaston tavoitteena on edistää Suomen ja Islannin yhteyksiä ja kulttuurivaihtoa sekä kartuttaa toisen maan tuntemusta kansalaisten keskuudessa. Rahasto myöntää tukea ja apurahoja erilaisiin yhteiskunnallisiin hankkeisiin ja kulttuuriprojekteihin. Tukea myönnetään taide- ja kulttuuriyhteistyöhön, tutkimusyhteistyöhön (erityisesti humanistinen ja yhteiskuntatieteellinen tutkimus), kieltenopiskelijoille, oppilaiden ja opiskelijoiden opintomatkoihin sekä toisen Pohjoismaan kulttuuristen, sosiaalisten ja taloudellisten olojen tutkimukseen.

Kenelle: Ammattilaisille, harrastelijoille, aikuisille sekä lapsi- ja nuorisoryhmille

Hakuaika: Seuraava hakuaika 1.-28.2.2010

Tuen taso/määrä: Keskimäärin 500-1 000 euroa

Lisätietoa: <http://www.hanaholmen.fi/fi/rahastot/islantilais-suomalainen-kulttuurirahasto/rahaston-esittely>

Esimerkki: Rovaniemelle **kulttuuriturismiin** liittyvään yhteistyöhankkeen merkeissä matka-apurahaa.

Suomalais-norjalainen kulttuurirahasto

Sisältö ja reunaehdot:

Kulttuurirahaston tavoitteena on edistää maiden ja niiden kansalaisten keskinäistä ymmärtämystä ja kulttuuriyhteyksiä. Rahasto tukee toimintaa, joka kartuttaa maiden keskinäistä kulttuuri-, yhteiskunta- ja elinkeinoelämän tuntemusta ja näiden välisiä yhteyksiä. Rahasto myöntää apurahaa yksityishenkilöille, järjestöille, yhdistyksille ja laitoksille, joiden toiminta vastaa rahaston tavoitteita.

Apurahoja myönnetään mm. yhteistyöhön taiteen ja kulttuurin alalla, tieteelliseen tutkimukseen (erityisesti humanistisissa ja yhteiskunta-tieteissä), kieliopintoihin, opiskelija- ja koululaisryhmien opinto-matkoihin sekä toisen maan kulttuuri-, sosiaali- ja talousoloihin perehtymiseksi. Rahastolla on myös vuosittain omaa toimintaa.

Kenelle: Ammattilaisille, harrastelijoille, aikuisille sekä lapsi- ja nuorisoryhmille

Tuen taso/määrä: Keskimäärin 400-2 000 euroa.

Hakuaika: Seuraava hakuaika 1.-28.2.2010.

Lisätietoa: <http://www.hanaholmen.fi/fi/rahastot/suomalais-norjalainen-kulttuurirahasto/rahaston-esittely> Rahastolla on yksi sihteeristö kummassakin maassa. Hakemus tulee jättää sen maan sihteeristöön, missä hakija asuu. Rahaston Suomen sihteeristö sijaitsee Hanasaassa - ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskuksessa.

Esimerkki: **Norjalaiseen museotoimintaan ja lapsille ja nuorille suunnattuun museopedagogiikkaan tutustumiseksi.**

Suomalais-ruotsalainen kulttuurirahasto

Sisältö ja reunaehdot: Rahaston tavoitteena on edistää Suomen ja Ruotsin kulttuuriyhteyksiä tukemalla maiden väestöjen, elinkeinoelämän ja kulttuuritoimijoiden välisten kontaktien lisäämistä. Tukea myönnetään mm. suomalais-ruotsalaiseen yhteistyöhön eri aloilla, kuten kirjallisuuden, teatterin, tanssin, musiikin, elokuvan, kuvataiteen, käsityön, näyttelyiden ja median aloilla, tieteelliseen tutkimukseen (erityisesti humanistisiin aineisiin) sekä hankkeisiin, jotka edistävät historian, yhteiskuntakehityksen ja kulttuurin alan yhteistyötä. Rahasto suosii mm. uutta luovia projekteja, joiden järjestäjillä on yhteistyökontakti Ruotsissa.

Kenelle: Yksityishenkilöt, järjestöt, yhdistykset, verkostot ja yhteisöt. Hakijan on asuttava tai toimittava Suomessa tai Ruotsissa.

Hakuaika: Vuosittain kaksi hakuaikaa, 1. päättyy 15. syyskuuta, 2. päättyy 31. tammikuuta

Tuen taso/määrä: Rahasto myöntää vain poikkeustapauksissa yhdelle hakijalle enemmän kuin 10 000 euroa (Suomessa), ei pääsääntöisesti rahoita hankkeita täysimääräisesti.

Lisätietoa: <http://www.kulttuurirahasto.net/>

Esimerkki: Kahden ruotsalaisen **luennoitsijan matkakuluihin** Hanasaaren kulttuurikeskuksessa järjestettävään **seminaariin** myönnetty tukea.

Suomalais-tanskalainen kulttuurirahasto

Sisältö ja reunaehdot:

Rahaston tavoitteena on edistää Tanskan ja Suomen välisiä ystävyys- ja kulttuurisuhteita. Apurahoja myönnetään mm. yhteistyöhön taiteen ja kulttuurin alalla, tieteelliseen tutkimukseen (erityisesti humanistisissa ja yhteiskuntatieteissä), kieliopintoihin, opiskelija- ja koululaisryhmien opintomatkoihin sekä toisen maan kulttuuri-, sosiaali- ja talousoloihin perehtymiseksi. Rahasto antaa etusijan hankkeille, jotka tuovat uusia teemoja ja toimijoita mukaan maiden väliseen monipuoliseen kulttuurivaihtoon.

Kenelle: Ammattilaisille, harrastelijoille, aikuisille sekä lapsi- ja nuorisoryhmille

Tuen taso/määrä: Keskimäärin 500-2 000 euroa

Hakuaika: Seuraava hakuaika 1.-28.2.2010.

- Lisätietoa:** <http://www.danskinskfond.dk/index.php?page=1> Rahastolla on yksi sihteeristö kummassakin maassa. Hakemus tulee jättää sen maan sihteeristöön, missä hakija asuu. Rahaston Suomen sihteeristö sijaitsee Hanasaassa - ruotsalais-suomalainen kulttuurikeskuksessa.
- Esimerkki:** **Tanskalaisten elokuvien näyttämiseksi** ja tanskalaisohjaaja Ole Bornedalin kutsumiseksi Kuopion "Visions from the North" -elokuvafestivaalille syyskuussa myönnetty apurahaa.

Nordplus Aikuiskoulutus

Sisältö ja reunaehdot:

Nordplus Aikuiskoulutus (ent. Voksen) on Pohjoismaiden ministerineuvoston Nordplus -puiteohjelman sektoriohjelma. Ohjelman tarkoituksena on lujittaa yhteistyötä ja luoda uusia verkostoja aikuisten oppimisen alueella sekä edistää aikuisopetuksen laadun ja innovaatioiden kehittämistä Pohjoismaissa ja Baltian maissa. Aikuiskoulutusorganisaatiot voivat hakea tukea liikkuvuuteen sekä verkostoihin ja projekteihin.

Kehittämishankkeet

Kehittämishanke tarjoaa mahdollisuuden yhteiseen kehittämistyöhön jollakin aikuisoppimisen alueella. Tuloksena voi olla esimerkiksi uusi opintomateriaali, kurssiohjelma tai uusi opetusmenetelmä. Projektien tavoitteet voivat liittyä aikuisopiskelun saatavuuden parantamiseen, laadun kohottamiseen tai aikuisopiskelun muuttuvista tarpeista nousevien haasteiden kohtaamiseen. Myös aikuiskouluttajien tai muun aikuiskoulutushenkilöstön täydennyskoulutuksen kehittäminen voi olla kehittämishankkeen tavoitteena. Kehittämishankkeiden toiminta-aika on tavallisesti enintään kaksi vuotta.

Suunnitteluhankkeet

Suunnitteluhankkeet on tarkoitettu uuden aikuiskoulutusta koskevan tuottamiseen ja jo olemassa olevan tiedon keräämiseen, tutkimiseen ja analysointiin. Tarkoituksena on määritellä kehittämistarpeita ja tehdä suosituksia tuleviin toimintoihin. Hankkeet voivat sisältää esimerkiksi kuvauksia, tilastoja ja vertailuja aikuiskoulutuksesta eri maiden välillä. Suunnitteluhankkeen partnerijoukko koostuu tavallisesti käytännön aikuiskoulutustyötä tekevästä organisaatioista sekä aikuiskoulutuksen tutkimukseen suuntautuvista organisaatioista. Etusija annetaan niille hakemuksille, joissa partnerijoukko edustaa erilaisia organisaatioita ja sektoreita. Hankkeen tulokset tulee julkaista näkyvästi, siksi on tärkeää, että hakemuksessa kuvataan tarkasti, miten hanke arvioidaan ja miten työn tulokset käsitellään ja julkistetaan.

- Kenelle:** Vapaan sivistystyön ja ammatillisten aikuisoppilaitosten lisäksi yksityiset yritykset, julkiset laitokset ja järjestöt. Ohjelmaan voivat osallistua seuraavat maat: Islanti, Latvia, Liettua, Norja, Ruotsi, Suomi, Tanska ja Viro sekä itsehallintoalueet: Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.
- Hakuaika:** Seuraava haku päättyy 1.3.2010

- Lisätietoa:** <http://www.cimo.fi/Resource.phx/cimo/nordplus/nordplus-etusivu.htm> ja <http://www.nordplusonline.org/eng/content/view/full/296>

Esimerkki: **OPUS** – Vadsø Videregående skolen Accessibletourism – Nationalparks-hankkeelle, jonka tarkoituksena on kehittää kansallispuistot paremmin saavutettavaksi vanhemmille ihmisille sekä tuottaa tätä tukevaa opetusmateriaalia myönnetty tukea.

NordPlus-horisontaali

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelman tavoitteena on lisätä yhteistyötä koulutusorganisaatioiden välillä ja tukea rajat ylittäviä verkostoja ja projekteja. Poikkisektorialinen yhteistyö voi sisältää esimerkiksi työpajoja, seminaareja kokemuksenvaihdolle, selvityksiä, tilastohankkeita opetusmateriaaliin liittyvää innovatiivista materiaalityöntantaa tai uusien kurssimoduulien kehittämistä uusien verkkopohjaisten opetuslustojen avulla.

Kenelle: Yksilöt, oppilaitokset, laitokset ja organisaatiot koulutuksen ja elinikäisen oppimisen alalta ohjelmaan osallistuvista maista. Eri kohderyhmien tulee olla monipuolisesti edustettuina Horisontal hankkeessa.

Hakuaika: Vuosittain 1. maaliskuuta

Tuen taso/määrä: Horisontal hankkeiden omarahoitusosuus on 50 %.

Lisätietoa: <http://www.nordplusonline.org/eng/content/view/full/296>

Esimerkki: **Pohjoismainen yhteistyö pienten käsityöläisten kesken.** Suomesta mukana TaitoGroup.

4 Kansallisesti ja alueellisesti toteutettavat ohjelmat

Seuraavassa on kuvattu kansallisesti ja alueellisesti toteutettavia rahoitusohjelmia. EU:n alueellista kilpailukykyä ja työllisyyttä edistäviä myös kulttuurimatkailun kannalta relevantteja ohjelmia ovat erityisesti Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma.

Euroopan aluekehitysrahasto EAKR

EU:n rakennerahastokaudella 2007-2013 Suomessa toimeenpannaan viittä alueellista EAKR-ohjelmaa. Etelä-Suomi, Itä-Suomi, Länsi-Suomi, Pohjois-Suomi sekä Ahvenanmaa toteuttavat kukin omaa suuralueittaista EAKR- toimenpideohjelmaa.

Sisältö ja reunaehdot:

Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) tuetaan hankkeita, jotka kehittävät yrityksiä, innovaatioiden syntymistä, verkottumista, osaamista ja alueiden saavutettavuutta.

Aluekehitysrahasto tukee yrityksiä ja alueiden rakenteellista kehitystä investoinneilla, joilla turvataan asukkaiden tasa-arvoisuus ja tulevaisuus eri maakunnissa. Se keskittyy työllisyyden parantamiseen, alueiden kilpailukykyyn kehittämiseen ja elinvoimaisuuden lisäämiseen. Tavoitteet kannustavat yrittäjyyteen, innovaatioiden ja verkostojen synnyttämiseen, oppimis- ja innovaatioympäristöjen kehittämiseen sekä alueiden saavutettavuuden parantamiseen.

EAKR -ohjelmasta rahoitettavien hankkeiden tulee toteuttaa kunkin alueen ohjelmaa sekä maakunnan maakuntaohjelmaa ja siinä asetettuja tavoitteita.

Etelä-Suomen EAKR-ohjelma <http://www.etela-suomeneakr.fi/fi/eakr-ohjelma>

Etelä-Suomen suuralueeseen kuuluu seitsemän maakuntaa: Uusimaa, Itä-Uusimaa, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Päijät-Häme, Kanta-Häme ja Varsinais-Suomi. Etelä-Suomessa aluekehitysrahastosta rahoitetaan erityisesti haasteellisia ja ongelmallisia alueita. Ongelmia pyritään poistamaan lisäämällä alueiden houkuttelevuutta, edistämällä yrittäjyyttä ja luomalla työpaikkoja. Rahoitusta kohdennetaan myös ongelmallisten alueiden ulkopuolisille suurkaupunkialueille eli pääkaupunkiseudulle ja Turun seudulle.

Rahoitusta myönnetään myös yli maakuntarajojen ulottuville hankekokonaisuuksille teemoittain. Näillä pyritään muun muassa kehittämään osaamiskeskittyviä.

Länsi- Suomen EAKR <http://www.lansisuomi.fi/fi/etusivu/?id=2>

Länsi-Suomen suuralueeseen kuuluvat Satakunta, Pirkanmaa, Keski-Suomi, Etelä-Pohjanmaa ja Pohjanmaa. Länsi-Suomessa tuetaan hankkeita, jotka edistävät uusien yritysten ja työpaikkojen syntyä tai parantavat yritysten kilpailukykyä. Länsi-Suomen työllisyysasteessa on alueittain suuria vaihteluja, joten työllisyyttä pyritään parantamaan erityisesti heikommin työllistyvillä haasteellisilla alueilla ja Tampereen ja Vaasan kaupunkiseuduilla.

Itä-Suomen EAKR <http://rakennerahastot.ita-suomi.fi/alueportaali/www/fi/index.php>
Itä-Suomen suuralueen muodostavat Pohjois- ja Etelä-Savo, Kainuu ja Pohjois-Karjala. Itä-Suomi entisenä tavoite 1 -alueena saa siirtymäkauden rahoitusta ja erityistukea harvan asutuksen perusteella. Ohjelman tavoitteena on luoda viihtyisiä elinympäristö Itä-Suomeen ja kehittää yritysten kilpailukykyä. Erityisesti tuetaan yritysten perustamista, nuoria yrittäjiä, kansainvälistymistä, osaamisen tuotteistamista innovatiiviseksi toiminnaksi ja vahvojen yritysryppäiden kasvua entistä vahvemmiiksi. Itä-Suomen EAKR-ohjelma kohdentuu yhteisiin maakuntien linjauksia noudattaviin teemoihin. Näitä osaamisalueita ovat mm. metsä, materiaalitekniikka, ICT, vapaa-aika ja matkailu, hyvinvointi, ympäristö ja energia sekä elintarviketeknologia.

Pohjois-Suomen EAKR-ohjelma <http://www.pohjois-suomi.fi/fi/euroopan-aluekehitysrahasto.html>

Pohjois-Suomen ohjelma-alue kattaa Keski-Pohjanmaan, Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan. Pohjois-Suomessa on erityisen tärkeää parantaa saavutettavuutta ja alueiden vetovoimaisuutta sekä edistää yritysten kasvua ja kilpailukykyä. Pohjois-Suomessa vastataan toimenpiteillä elinkeinoelämän rakennemuutokseen ja hallitaan tulevaa väestörakenteen muutosta ja väestön alueellista eriytymistä. Tärkeää on myös vahvistaa asemia kansainvälisessä ja kansallisessa kilpailussa erityisesti innovaatioiden avulla.

Kaikissa edellä kuvatuissa alueellisissa ohjelmissa on kolme yhteistä päätoimintalinjaa. Sisällöt poikkeavat jonkun verran. Lisäksi Länsi-Suomessa ja Etelä-Suomessa ovat toimintalinjat 4 sekä 5.

Päätoimintalinjaukset

1. Yritystoiminnan edistäminen

Toimintalinjalla 1 rahoitetaan yritystoiminnan edistämiseen ja kilpailukykyyn parantamiseen tähtäviä kehittämistoimia, jotka kohdistuvat yrityksiin tai yritysryhmiin. Etelä-Suomessa mm. luovat alat on nostettu esille erityispainoalueena. Länsi-Suomen painopistealueena on mm. matkailuyritysten tuotteistuksen, ´markkinointiyhteistyön ja oheispalvelutoimintojen kehittäminen.´ Itä-Suomen yhtenä painopistealueena ovat palveluyritysten kehittämisessä erityisesti yritystoiminnan palvelut, matkailupalvelut, terveys-/hyvinvointipalvelut sekä kulttuuri- ja sisältöliiketoiminta. Pohjois-Suomen ohjelman mukaan mm. erityisiä mahdollisuuksia tuovat hyvinvointi-, matkailu- ja kulttuuripalveluista syntyvä yritystoiminta sekä osaamisintensiiviset palvelut yrityksille.

Kenelle:

Pienet, keski-suuret ja mikroyritykset, yritysryhmät ja pk-yritystoimintaa tukevat pääomasijoitus- ja alueelliset kehittämissyhtiöt ja yhteisöt, teknologiakeskukset

2. Innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistäminen sekä osaamisrakenteiden vahvistaminen

Toimintalinja 2:n tavoitteena on alueen kilpailukykyyn pitkäjänteinen kehittäminen vahvistamalla alueellisia innovaatio- ja osaamisrakenteita sekä soveltavan tutkimuksen roolia.

Etelä-Suomessa yhtenä erityispainopisteenä ovat naisyrittäjyys ja luovat alat. Länsi-Suomessa yhtenä painopisteenä on mm. ammatillisten oppilaitosten, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä yritysten yhteistyöverkostojen ja oppimisympäristöjen kehittäminen. Itä-Suomen painopisteenä on mm. tutkimustulosten kaupallistamiseen erikoistuneiden innovaatiopalvelujen kehittäminen. Pohjois-Suomessa toivotaan kehitettävän mm. välittäjäorganisaatioiden toimintaa, jolloin madalletaan pk-yritysten kynnystä lähestyä tutkimus- ja tuotekehitysorganisaatioita.

Kenelle: Seudulliset kehittämissyhtiöt ja muut yhteisöt, ammattikorkeakoulut ja yliopistot, oppi-, tutkimus- ja kulttuurilaitokset, osaamiskeskukset/ -keskittymät, elinkeinoelämän järjestöt ja kunnat

3. Alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristöjen parantaminen

Etelä-Suomessa toimintalinjan rahoitusta voi käyttää mm. luonto- ja kulttuurimatkailun kehittämiseen ja kulttuuri-perintökohteiden kunnostamiseen. Länsi-Suomessa rahoitusta voisi käyttää esimerkiksi matkailun ja kulttuurin kokonaisuuksiin. Itä-Suomessa voitaisiin kunnostaa ja kehittää luonnon- ja kulttuuriperinnön kannalta arvokkaita rakennuksia ja ympäristöjä sekä kulttuurikohteita ja niihin liittyviä palveluja, mikäli ne liittyvät suoraan elinkeinotoimintoihin, esim. matkailuun. Pohjois-Suomessa rahoitukseen piiriin kuuluvat mm. kulttuuriympäristöjen tilaa parantavat ja vetovoimaa lisäävät hankkeet sekä matkailun toimintaympäristön kehittävät investoinnit ja tapahtumat.

Kenelle: seudulliset kehittämissyhtiöt ja muut yhteisöt, osaamiskeskukset/ -keskittymät, elinkeinoelämän järjestöt ja kunnat

4. Suurten kaupunkiseutujen kehittäminen (TL 4)

Toimintalinjalla 4 keskitytään kaupunkiseutujen kilpailukyvyyn edistämiseen ja kaupunkien erityishaasteiden ratkaisemiseen.

Etelä-Suomessa toimintalinjalla 4 keskitytään kaupunkiseutujen kilpailukyvyyn edistämiseen ja kaupunkien erityishaasteiden ratkaisemiseen. Esim. kaupunkien vetovoimaa ja elävää kaupunkikulttuuria edistävät toimenpiteet ovat etusijalla. Länsi-Suomessa esimerkiksi toimintalinjasta voisi rahoittaa saamisintensiivisten alojen, palvelualojen ja luovuuden kehittämistä sekä liiketoimintaosaamisen kehittäminen ja yritysten toimintaympäristöjen vahvistaminen mm. osaamiskeskusalat ja kulttuuriteollisuus. Itä- ja Pohjois-Suomessa ei toimintalinjaa 4.

Ylimaakunnalliset teemahankkeet, TL 5

Etelä-Suomen alueella on oma toimintalinjaylimaakunnallisiin teemahankkeisiin. Rahoitettavissa hankkeissa tulee olla mukana useampi kuin yksi maakunta ja hankkeilla on usein myös vahva kansainvälinen kytkentä. Myös muilla alueilla on mahdollisuus ylimaakunnallisiin teemahankkeisiin.

Kenelle: Kunnat, yhteisöt ja järjestöt, tutkimus- ja koulutusyksiköt, alueelliset kehittämisorganisaatiot, osaamiskeskukset/ -keskittymät

Hakuaika: Kaikissa maakunnissa on jatkuvan haun menettely. Lisäksi voidaan avata erillisiä teemahakua ja sekä maakunnittain että suuraluekohtaisesti.

Tuen taso/määrä: *Etelä-Suomi:* EAKR 40 %, kansallinen julkinen 60 %, kuntaosuus 34,5 % kansallisesta vastinrahasta
Länsi-Suomi: EAKR 40 %, kansallinen julkinen 60 %, kuntaosuus 32 % kansallisesta vastinrahasta
Itä-Suomi: EAKR 50 %, kansallinen julkinen 50 %, kuntaosuus 16,4 % kansallisesta vastinrahasta
Pohjois-Suomi: EAKR 50 %, kansallinen julkinen 50 %, kuntaosuus 23,4 % kansallisesta vastinrahasta
Lähes poikkeuksetta kehittämishankkeilla on oltava alueen kuntien rahoitusta. Vain yritysکوhtaisilta hankkeilta ei edellytetä kuntarahaa EAKR-ohjelmissa. Yksityisen rahoitusosuuden suuruudeksi suositellaan n. 25 % hankkeen kokonaisrahoituksesta.

Tukea myöntävät ELY-keskukset, maakuntien liitot sekä osin Tekes. Osana rahoituspäätösten valmistelua ja toimien yhteensovittamista kehittämishankkeet käsitellään joko maakunnan yhteistyöryhmässä (MYR) tai sen sihteeristössä.

Lisätietoa: maakuntien liitot www.reg.fi ja ELY-keskukset www.ely-keskus.fi
<http://www.lansisuomi.fi/fi/etusivu/?id=2>
<http://rakennerahastot.ita-suomi.fi/alueportaali/www/fi/index.php>
<http://www.etela-suomeneakr.fi/>
<http://www.pohjois-suomi.fi/fi/euroopan-aluekehitysrachasto.html>

Esimerkki: **Kulttuuriperintö matkailun voimavaraksi -KULMA**, 1.5.2008-30.4.2011, Pohjois-Suomi, TL 3. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa kulttuuriperinnön tuotteistamisen avulla kolmen Pohjois-Pohjanmaan matkailualueen - Kuusamon, Kalajoen ja Rokuan - vetovoimaisuutta ja kilpailukykyä etenkin kansainvälisillä markkinoilla. Hanke toteutetaan kartoituksen, kunnostamisen ja tuotteistamisen kautta. Tavoitteena on se, että kulttuuriperintö, joka on ymmärretty hyvin laajasti kattaen niin rakennukset, muinaisjäännökset, suullisen perinnön, eränkäyntikohteet ja kulttuurimiljööt kunkin matkailukeskuksen ympäristössä, on vuonna 2013 tärkeä osa maakunnan laajempaa matkailutarjontaa. Hallinnoijana on Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelut, projektin toimintapiirissä on 165 matkailuyritystä ja viisi siihen sitoutunutta kuntaa.
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Hankkeet/Rakennerahastohankkeet/KULMA/Sivut/KULMA.aspx>

Euroopan sosiaalirahasto, ESR

Manner-Suomessa toteutettavassa ESR-ohjelmassa on valtakunnallinen ja alueellinen osa. Valtakunnallisten teemojen mukaisiin hankkeisiin ohjataan noin puolet ESR-rahoituksesta. Etelä-Suomella, Länsi-Suomella, Itä-Suomella ja Pohjois-Suomella on oma alueellinen osionsa, joka perustuu alueiden työllisyys-, elinkeino- ja osaamisstrategioihin. Itä-Suomi on rahoituksessa erityisasemassa ja oma rahoituskehysensä, ja se saa rahoituksensa erillään valtakunnallisesta osiosta. Valtakunnallista ohjelmaosiota toteutetaan siis Itä-Suomen ulkopuolella teemakohtaisesti. Myös Itä-Suomessa voidaan osallistua valtakunnallisten teemojen toteutukseen, mutta omalla ohjelman rahoituskehysellä.

Sisältö ja reunaehdot:

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ohjelman tavoite on tukea työllisyyttä ja työllistymisedellytyksiä osaamista ja palvelurakenteita kehittämällä. Sen tuella voidaan edistää tasa-arvoa, ehkäistä syrjäytymistä, kehittää osaamista, työoloja ja henkilöstön hyvinvointia tai kehittää järjestelmiä, jotka helpottavat työmarkkinoiden toimintaa sekä aktivoivat ihmisiä osallistumaan ja tekemään työtä. Työllisyyden lisäämiseksi tuetaan esimerkiksi henkilöstön osaamisen ja työorganisaatioiden kehittämistä, pk-yritysten ja henkilöstön valmiuksien lisäämistä globalisaation kohtaamiseen, uudenlaisen yrittäjyyden syntyminen edistymistä ja koulutuksen työelämävastaavuutta ja työelämään siirtymistä.

Rahoittajatahot ovat TEM, OPM, STM, opetushallitus ja ELY-keskukset. Projektitasolla rahoitukseen osallistuvat myös kunnat ja yksityinen sektori.

Valtakunnallisessa ohjelmassa on neljä toimintalinjaa ja neljällä suuralueella Pohjois-, Länsi-, Itä- ja Etelä-Suomessa on omia tarkennettuja linjauksiaan näissä päälinjauksissa.

Toimintalinja 1: Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden lisääminen

Tavoitteena on kehittää työorganisaatioiden, erityisesti pk-yritysten, valmiuksia ennakoida ja hallita globalisaation, teknologisen kehityksen ja työvoiman ikääntymisen aiheuttamaa rakennemuutosta sekä reagoida muutostilanteisiin. Tavoitteena on turvata työvoiman työssä pysyminen ja työvoiman saatavuus myös muutostilanteissa. Ohjelman tavoitteena on parantaa mm. pk-yritysten kasvupotentiaalia ja kansainvälistymisvalmiuksia sekä tukea uuden yrittäjyyden ja yritystoiminnan syntymistä. Henkilöstön ja työorganisaation toimivuuden ja laadun kehittämistä pyritään saamaan pysyvä toimintatapa pk-yrityksissä.

Itä-Suomessa voi mm. kehittää pienyrityksiä laajoissa yhteistyöverkostoissa oppiviksi organisaatioiksi, jotka osaavat ennakoida henkilöstön kehittämistarpeita ja osaavat uudistaa liiketoimintaprosesseja. Hankkeita suunnataan erityisesti mm. kulttuuri ja taideyrittäjyyden tukemiseen. Pohjois-Suomessa on tavoitteena mm. edistää luovien alojen yritystoimintaa ja kulttuuriyrittäjyyttä monialaisesti lisäämällä kulttuurin, tieteen, taiteen, teknologian ja talouden vuorovaikutusta. Länsi-Suomessa tavoitteena on mm. toteuttaa hankkeita, joilla tunnistetaan uuden kannattavan yritystoiminnan mahdollisuuksia erityisesti palvelutoiminnassa, luovilla aloilla sekä osaamisintensiivisessä yritystoiminnassa. Etelä-Suomessa yritysten kehittämisen painopisteitä ovat uudet potentiaaliset kasvualat, tietointensiiviset palvelut, luovat toimialat, palvelusektori sekä kunkin maakunnan avainklustereihin kuuluvat toimialat kuten joissakin matkailu.

Toimintalinja 2: Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen

Tavoitteena on alentaa rakenteellista työttömyyttä. Sosiaalirahaston toimenpiteitä tullaan suuntaamaan erityisesti pitkittyneen työttömyyden ja sen seurausvaikutusten lievittämiseen. Syrjäytymistä ehkäistään edistämällä työttömien ja työvoiman ulkopuolella olevien erityisen vaikeasti työllistettävien työllistymistä. Väestön ikärakenteen ja samalla pienentyvien ikäluokkien murroksessa on erityishuomiota kiinnitettävä sekä ikääntyvien että nuorempien ikäluokkien työmarkkinoille kiinnittymisen turvaamiseen. Nuorten osalta tavoitteena on myös koulutuksen keskeyttämisen alentaminen. Tuen avulla kehitetään uusia palvelumuotoja ja edistetään verkostomaista yhteistyötä hyviä käytäntöjä levittämällä ja hyödyntämällä. Työmahdollisuuksia lisätään ja mm. kolmannen sektorin ja sosiaalisten yritysten roolia työllistävässä toiminnassa vahvistetaan.

Itä-Suomessa hanketoiminnalla panostetaan mm. kolmannen sektorin toimijoiden kehittämiseen palveluntuottajina ja työllistävän toiminnan kehittäjänä ja tukea em. toimijoita jo ennestään kehitettyjen palvelujen tuotteistamiseen. Pohjois-Suomessa mm. rakennetaan työpoolimalleilla, joilla pyritään mm. kausivaihteluista kärsivien alueiden työttömien aikuisten työllistämiseen ja kouluttamiseen. Länsi-Suomessa mm. jatketaan työelämäläheisten koulutusmallien kehittämistä lähtökohtana erityisesti työssä oppimisen mahdollisuuksien hyödyntäminen. Etelä-Suomessa hankkeilla mm. haetaan innovatiivisia toimintamalleja paikallisesti nouseviin työllistymisen erityiskysymyksiin sekä pyritään juurruttamaan hyväksi havaittuja toimintamalleja.

Toimintalinja 3: Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis-, innovaatio- ja palvelujärjestelmien kehittäminen

Tavoitteena on parantaa koulutuksen työelämävastaavuutta, koulutuksesta työelämään siirtymistä sekä työmarkkinoilla tarvittavaa osaamista. Toimenpiteillä parannetaan erityisesti aikuisväestön koulutukseen osallistumisedellytyksiä sekä kehitetään kysyntälähtöisesti työelämän edellyttämän ammattitaidon saavuttamista, työvoiman saatavuutta ja työllistymistä edistäviä työvoimapalvelu-, tiedotus-, ohjaus-, ja neuvontajärjestelmiä sekä työelämäläheisiä ja luovuutta edistäviä oppimismalleja. Tavoitteena on edistää osaamisen kehittämiseen ja tuottavuuden kasvuun tähtäävän toimintaympäristön kehitystä, parantaa ja vahvistaa uuden tiedon ja osaamisen siirtämistä olemassa olevaan yritystoimintaan innovaatioiden edistämiseksi, työn tuottavuuden lisäämiseksi sekä uusien yritysten ja työpaikkojen luomiseksi. Itä-Suomessa projektitoiminnalla panostetaan mm. yritystoimintaa ja yrittäjyyttä edistävään uuden korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten tutkimustiedon ja osaamisen siirtämistä yritysten käyttöön. Pohjois-Suomessa mm. panostetaan elämystuotteiden ja –palvelujen kehittämiseen sekä kohotetaan saamelaiskulttuuriin liittyvää osaamista. Länsi-Suomessa mm. innovaatiotoimijoiden keskinäistä verkottumista vahvistetaan tukemalla asiantuntijavaihtoa eri toimijoiden välillä. Etelä-Suomessa mm. vahvistetaan erityisesti alueellisten osaamiskeskittymien ympärille muodostuvaa yritys-, tuotekehitys- ja tutkimustoimintaa.

Toimintalinja 4:ssä on varattu rahoitusta jäsenvaltioiden ja alueiden väliseen yhteistyöhön ESR-toiminnassa.

- Kenelle:** Yritykset, oppilaitokset, tutkimuslaitokset, kunnat, seutukunnat ja muut oikeuskelpoiset yhteisöt tai niiden yhdistelmät
- Tuen taso/määrä:** *Etelä- ja Länsi-Suomen* alueellisissa sekä valtakunnallisessa osiossa ESR 40 %, kansallinen julkinen 60 %
Itä- ja Pohjois-Suomen alueellisissa osioissa ESR 50 %, kansallinen julkinen 50 %
Kuntarahoituksen osuus on kaikissa ESR-ohjelman osioissa 25 % kansallisesta vastinrahasta. Yksityisen rahoitusosuuden suuruudeksi suositellaan n. 25 % hankkeen kokonaisrahoituksesta. Kunta- tai yksityisen rahoituksen erityispiirteet vaihtelevat eri alueilla, joten ne pitää tarkistaa päärahoittajalta eli oman alueen ELY-keskukselta tai maakunnan liitolta.
- Hakuaika:** Jatkuva, haetaan oman alueen ELY-keskukselta tai maakunnan liitolta
- Lisätietoa:** http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/02_eu_rr_ohjelmat/02_esr/index.jsp
- Esimerkki:** **ProArt –hanke**, 1.3.2008 - 31.12.2010, Länsi-Suomen suuralueosioon, TL1.
Projektin keskeisinä toimenpiteinä toteutetaan kulttuurialan ml. kulttuurimatkailu kansainvälinen yrittäjyysvalmennus sekä mm. mm. kulttuurituotteiden promootio- ja esittelyaineiston kehittäminen, tuotetestaukset, agentuuri- ja manageritoiminnan kehittäminen ja verkkokaupan suunnittelu.
http://www.etelapohjanmaa.fi/kulttuuri/?page_id=0&page=news&news=508&lang=fi

ESR:n valtakunnalliset kehittämisohjelmat

ESR:n valtakunnalliset kehittämisohjelmat on kansallisista tavoitteista lähtevä kokonaisuus, joka toteutetaan alueilla projekteina. Kehittämisohjelmat ovat kansallista politiikkaa täydentäviä ja ne perustuvat ministeriöiden kehittämisstrategioihin. Tarkoituksena on saada valtakunnallinen strategia ja alueelliset erityistarpeet kohtaamaan. Valtakunnalliset kehittämisohjelmat ovat yleensä hallinnonalakohtaisia ja niitä on eri ministeriöissä yhteensä yli 20.

Sisältö ja reunaehdot:

Valtakunnalliset kehittämisohjelmat vastaavat asiakkaiden ja palvelurakenteiden tarpeisiin työllisyyden, työvoiman, yrittäjyyden, koulutuksen ja työhyvinvoinnin alueilla. Ne ovat pääsääntöisesti isoja ohjelmakokonaisuuksia, joiden sisällä rahoitetaan lukuisia alueellisia teeman sisällön mukaisia hankkeita, ja joissa on myös resursseja selvitys-, arviointi- ja verkostotyöhön.

Valtakunnalliseen kehittämisohjelmaan voi kuulua valtakunnallisesti hallinnoituja ja alueellisesti toteutettavia projekteja. Valtakunnallisia, keskushallintotasolla hallinnoitavia projekteja toteutetaan silloin kun niillä on erityinen valtakunnallinen tai strateginen merkitys.

Manner-Suomen ESR-ohjelman valtakunnallista osiota toteutetaan Itä-Suomen ja Ahvenanmaan ulkopuolisilla alueilla. Kukin hanke voi kuulua vain yhteen kehittämisohjelmaan. Esimerkkinä alla kulttuurimatkailuun erityisesti sopiva luovien alojen ohjelma.

Hakuaika: Pääsääntöisesti vuosittain

Lisätietoa: http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/tiedostot/esitteet/esr_valtakunnalliset_kehohj_su.pdf

Luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen ESR-ohjelma

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelma on opetusministeriön valtakunnallinen ESR -kehittämisohjelma vuosina 2007-2013. Sen tavoitteen on tuotekehitys- ja innovaatio toiminnan edistäminen, liiketoiminta- ja yrittäjäosaamisen vahvistaminen, tuottaja- ja manageritaitojen lisääminen sekä luovien alojen toimintaympäristön ennakkointiin liittyvien kysymysten analysointi ja alan tietopohjan syventäminen.

Kehittämisohjelman koordinaattorina toimii Luova Suomi –hanke. Ohjelmasta on valittu rahoitettavaksi tähän mennessä 14 hanketta. Ohjelman toteuttamisessa kiinnitetään erityistä huomiota hankkeiden väliseen yhteistyöhön ja koordinaatioon.

Kenelle: Yritykset, oppilaitokset, tutkimuslaitokset, kunnat, muut oikeuskelpoiset yhteisöt tai niiden yhdistelmät

Hakuaika: 1-2 kertaa vuodessa.

Tuen taso/määrä: ESR:n yleiset rahoituslinjaukset

Lisätietoa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/EU-asiat/EU-rakennerahastot/ohjelmat/Kehittamisohjelmat/Luovien_alojen_yritystoiminnan_kasvu_ja_kansainvlistymisen_kehittamisohjelma.pdf

Esimerkki:**Kulttuurin ketju, 1.4.2009 – 31.12.2011, valtakunnallinen, TL1**

Kulttuurin ketju – kulttuurin matkailullinen tuotteistaminen on neljän kulttuuri-kaupungin, Turun, Helsingin, Rovaniemen ja Mäntän sekä niiden kulttuurikohteiden yhteishanke. Hankkeen keskeisenä toimenpiteenä on kansallisen kulttuurikohteiden matkailullisen laadun kehittämisen ohjelma. Lisäksi tuotetaan menetelmä pienten kulttuurimatkailukohteiden asiakaslaadun kehittämisen tueksi. Hankkeessa tuotetaan kulttuurimatkailutoimijoiden hyödynnettäväksi verkkopalvelu ja siihen kuuluvana osana E-oppimiskokonaisuudet. Toimijoiden innovaatiovalmiuksia ja -mahdollisuuksia parannetaan kokoamalla kattava kulttuurimatkailun innovaatiopalveluiden työkalupakki. Tavoitteena on myös löytää kulttuurimatkailutuotteiden tehokkaat jakelutiet ja parantaa niiden tunnettuutta, saavutettavuutta ja käytettävyyttä. Hallinnoijana on Turun kaupunki, Turku Touring.

<http://www.turkutouring.fi/public/default.aspx?contentid=131105>

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013

Maaseudun kehittäminen on ohjelmakaudella 2007–2013 keskitetty koko Manner-Suomea koskevaan yhteen ohjelmaan. Ohjelmaa tarkentavat alueelliset maaseudun kehittämissuunnitelmat. Katso oman alueesi ohjelma ELY-keskuksen sivuilta www.ely-keskus.fi

Sisältö ja reunaehdot:

Ohjelma-asiakirjan mukaisesti ohjelmakauden painopistealueita ovat maa- ja metsätalouden harjoittaminen taloudellisesti ja ekologisesti kestäväällä sekä eettisesti hyväksyttävällä tavalla, maaseudun yritystoiminnan kehittäminen sekä paikallisen omaehtoisen toiminnan vahvistaminen. Ohjelman käytännön työkalut, eli *toimenpiteet*, on jaettu neljään *toimintalinjaan*. Toimintalinjat 3 ja 4 sopivat parhaiten kulttuurimatkailun kehittämiseen. *Kolmanteen toimintalinjaan* kuuluvat maaseutuelinkeinojen monipuolistaminen ja kehittäminen maatiloilla ja muissa maaseudun mikroyrityksissä, maaseutumatkailun kehittäminen, maaseudun palveluiden ja kylien kehittäminen, maaseutuperinnön säilyttäminen ja edistäminen sekä koulutus ja tiedotus. *Neljännän toimintalinjan* kautta tuetaan Leander-toimintaryhmien paikallisten kehittämissuunnitelmien mukaista toimintaa sekä alueiden yhteistyötä myös kansainvälisesti.

Ohjelmasta voidaan tukea yrityksiä (ks. tarkemmin kohta yritystuet), hankkeita ja investointeja.

Yleishyödylliset kehittämishankkeet, joissa voidaan esimerkiksi edistää asukkaiden palveluja, paikallista kulttuuria tai kylän viihtyisyyttä, toiminnallisuutta ja vetovoimaisuutta; säilyttää kulttuuriperintöä tai laatia ja toteuttaa kylien kehittämissuunnitelmia.

Yleishyödylliset investointihankkeet, esimerkiksi kylän kehittämis- tai maisemanhoitosuunnitelmien laatimisen tai ympäristö- ja kulttuurikohteen kunnostaminen. Investoinnin tulee olla kaikkien asukkaiden ja kylän toimijoiden käytettävissä.

Koulutushankkeet, jotka lisäävät erityisesti liikkeenjohtoon, markkinointiin, talouden ja tuotannon tehokkuuteen ja laatuun liittyvää osaamista

Tiedonvälityshankkeet, joiden avulla voidaan järjestää muun muassa yleisiä tiedotuskampanjoita, jotka edistävät ympäristö- ja maaseututietoisuuden lisäämistä, helpottavat uusimman tieteellisen tiedon leviämistä ja innovaatioiden, uusien menetelmien ja osaamisen saattamista maatilojen ja maaseudun asukkaiden käyttöön.

Elinkeinojen kehittämishankkeet, joissa monipuolistetaan maaseudun elinkeinotoimintaa. Kehittämiskohteena voi olla esimerkiksi maaseudun mikroyritysten toimintaympäristö tai yritysten yhteistoiminta. Hankkeen tarkoituksena ei ole hyödyttää yksittäistä yrittäjää vaan toimialaa.

Hankkeita voidaan toteuttaa alueellisesti, valtakunnallisesti, alueiden välisesti ja kansainvälisesti.

- Kenelle:** Yksityis- tai julkisoikeudelliset yhteisöt tai säätiöt, esimerkiksi kylä- tai kulttuuriyhdistykset, järjestöt, kunnat ja kuntayhtymät ja oppilaitokset
- Tuen taso/määrä:** Yleishyödyllinen ja elinkeinollinen kehittämishanke 90 %, laajat kuten alueiden väliset, kansainväliset 100 %
Koulutushanke pääpiirteissään 90 %, tiedonvälityshanke 100 %
Yleishyödyllinen investointihanke 75 %, mutta 100 %, jos hakija on julkisoikeudellinen yhteisö.
Valtakunnallisten hankkeiden hakuprosessista ja hankkeiden hallinnoinnista vastaa MMM:n valtuuttamana Hämeen ELY-keskus, muiden osalta oman alueen ELY-keskus.
- Hakuaika:** Aluehankkeille ja alueiden välisille on jatkuva haku
Valtakunnallisia hakuja ei avoinna, toteutettu vuona 2008 ja 2009
- Lisätietoa:** <http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/hanketuet.html>,
<http://www.maaseutu.fi/fi/index.html> sekä oman alueen ELY-keskus www.ely-keskus.fi
- Esimerkki:** **MAKUMA-** Maaseutu- ja kulttuurimatkailun kärkituotteiden tuotekehitys ja markkinointi Etelä-Pohjanmaalla 2009-2011 -hankkeen (elinkeinojen kehittämishanke) tavoitteena on maakunnan matkailu- ja kulttuurituotteiden tuotekokonaisuuden kokoaminen maakunnan vetovoimaisimmista tuotteista. Hankkeen aikana luodaan matkailun kehittäjäverkostona. Hanke pyrkii edesauttamaan maaseutumatkailun kehittymistä pitkällä tähtäimellä sekä lisäämään yrittäjien asiakaslähtöisyyteen ja kohderyhmäpohjaiseen toimintamalliin perustuvan tuotekehitysoosaamisen tasoa. Myyntikelpoisille tuotteille haetaan asiakassegmentit, jolta pohjalta tehdään tarvittava jatkokehitystyö ja suunnitellaan kohderyhmille suunnattuja aktiivisia ja innovatiivisia markkinointiviestintä- ja myynninedistämistoimenpiteitä.
<http://www.epmatkailu.fi/makuma-hanke.html>
- Valtakunnallinen teemapohjaisen kylämatkailun koordinaatiohanke 2009-2011** edesauttaa kylien ja matkailun kehittämisen yhdistämistä, kylämatkailun toimintamallia kehittämällä, tuotekehitystyötä tukemalla, markkinakanavien selvittämällä sekä tiedonvälityksellä ja osaamisen lisäämisellä. Hankkeen tehtävänä on johtaa ja koordinoita kahdentoista pilottikyläksi valitun matkailukylän kehitysprosessia. Hankkeen hallinnoijana Lomalaidun ry.
<http://www.lomalaidun.fi/kylamatkailu>

Alaohjelma: **Leader**

Sisältö ja reunaehdot:

Osana Manner-Suomen maaseutuohjelman toimintalinja 4:ää myönnetään Leader-rahoitusta maaseudun yleishyödyllisiin ja / tai elinkeinoelämää kehittäviin pienehköihin, paikallisiin hankkeisiin. Kullakin 55 toimintaryhmällä on omat paikallisten tarpeiden mukaisesti suunnitellut ohjelmansa, joiden mukaan voidaan tukea esim. erilaisten tapahtumien järjestämistä, kansainvälistä toimintaa, kulttuurimatkaluuyritysten perustamista, investointeja ja kylien kulttuurimatkailullista kehittämistä. Leader-toiminnan kantavia ajatuksia ovat mm. uusien toimintatapojen ja menetelmien kokeilu, jonka tavoitteena on maaseudun elinkeinojen kehittäminen ja työpaikkojen luominen sekä yhteistyö yritysten, järjestöjen ja julkisen sektorin kanssa.

Ryhmien kautta haettavat yritystuet ovat *käynnistystuki, investointituki, kehittämistuki ja yritysryhmän kehittämistuki*. Hanketukia ovat *yleishyödyllinen kehittämishanke, elinkeinollinen kehittämishanke, koulutushanke ja yleishyödyllinen investointihanke*. Lisäksi haettavana ovat *ympäristötuet* rekisteröidyille yhdistyksille

Hakeminen ja hankkeiden hallinnointi on yksinkertaista. Toimintaryhmien henkilökunta neuvoo ja opastaa hakijoita hakemus- ja raportointilomakkeiden täyttämässä ja muissa hankkeiden hallinnointiin liittyvissä asioissa.

Kenelle: Hanketuet pienille yrityksille, yksityis- tai julkisoikeudellisille yhteisöille tai säätiöille, erityisesti maaseudun pienille toimijoille kuten kyläyhdistyksille

Hakuaika: Jatkuvaa, yhteys oman alueen Leader-ryhmään

Tuen taso/määrä: Käynnistystuki, korkeintaan 50 %
Investointituki, 10–35 % tukialueesta ja yrityksen koosta riippuen
Kehittämistuki, korkeintaan 50 %; yritystoiminnan edellytysten selvittämiseen korkeintaan 90%
Yritysryhmän kehittämistuki, korkeintaan 75 %
Kehittämishankkeille avustusta 90-100 % hankkeen kokonaiskustannuksista
Yleishyödylliselle investointihankkeille 75-100 % .
Pienin myönnettävä julkinen tuki hanketta kohti on 5 000 euroa ja suurin 150 000 euroa. Hanke voi olla kestoltaan enintään kolme vuotta.

Lisätietoa: <http://www.maaseutu.fi/fi/index/leader.html> ja
http://www.mavi.fi/attachments/mavi/maaseudunrahoitus/5yMKODFyy/Leader_Esite_Suomi_NETTIRES.pdf

Esimerkki: **Kulttuuriympäristöstä vetovoimaa kyliin – hanke vuosina 2008-2010**, Yleishyödyllinen kehittämishanke, jonka aikana luodaan Forssan seudun hämäläisiin kyliin edellytyksiä tulevaisuuden kylämatkailulle hyödyntämällä paikalliskulttuuria ja tekemällä maisemasta ja luonnosta monipuolinen vetovoimatekijä. Lisäksi tavoitteena on lisätä asumisviihtyvyyttä, säilyttää kulttuurimaisemaa ja edistää luonnon monimuotoisuutta. Hankkeen aikana toteutetaan kyläkävelyjä, laaditaan kulttuurikartoituksia, maisema- ja luontoselvityksiä sekä historian selvityksiä, jotka tallennetaan ja tuodaan esille. Maisemaselvityksien jälkeen kyliin tehdään maisemahoitosuunnitelma. Hallinnoijana Proagria Häme Ry.
https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/proagria_hame/Ajankohtaista/Kulttuuriymp%20E4rist%20F6st%E4%20vetovoimaa%20kyliin%20-hanke

TEKES/Vapaa-ajan palvelut -ohjelma

Sisältö ja reunaehdot: Ohjelman tavoitteena on vahvistaa vapaa-ajan palveluja, esimerkiksi matkailu, kulttuuri, liikunta- ja hyvinvointipalvelut sekä viihde, tuottavien yritysten liiketoimintaosaamista. Tekes rahoittaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa.

Tekes edistää alan *yritysten* keskuudessa uudenlaista liiketoiminnan kehittämiskulttuuria, jossa haetaan rohkeasti kasvua ja kansainvälistymistä. Ohjelma tarjoaa rahoitusta ja palveluja muun muassa uusien liiketoimintamallien ja palvelukonseptien kehittämiseen, asiakastarpeen ja markkinoiden selvittämiseen sekä markkinointikanavien ja asiakkuuksien hallinnan kehittämiseen. Tavoitteena on, että kehittämistyö tuottaa tietoon perustuvan ja testatun kuvauksen toimintamallista, jota yritys voi laajentaa tai monistaa uusille asiakkaille. Projekteilta vaaditaan melko korkeaa haasteellisuustaso ja projektointia, ja kehitettäviltä palveluilta tai palvelukonsepteilta systemaattisuutta, monistettavuutta ja uutuusarvoa markkinoilla. Vapaa-ajan palvelut -ohjelman projektien ei tarvitse sisältää teknologian kehittämistä.

Tutkimushankkeissa tavoitellaan vapaa-ajan palvelujen yritysten liiketoiminnan kehittämistä tukevaa uutta tutkimusta. Tutkimusorganisaatioiden projekteilta edellytetään yhteistyötä yritysten kanssa ja useimmiten myös rahoitusta projektiin osallistuvilta yrityksiltä. Rahoitettavia tutkimushankkeiden aiheita ovat 1) vapaa-ajan palveluja tuottavien yritysten toimintaympäristö, esim. kestävän kehityksen parhaat käytännöt, 2) keinot, menetelmät ja kyvykkyys vaikuttaa kysyntään esim. kulttuurimatkailun liiketoiminnan tehokkuus, 3) menetelmät ja kyvykkyys kehittää tarjontaa esim. verkostoituneen (kulttuuri ja matkailu) ja saumattoman liiketoiminnan ansaintamallit.

Hankkeita voidaan toteuttaa myös ns. rinnakkais- ja ryhmähankkeina.

Kenelle: Kaikille Suomessa rekisteröidyille yrityksille ja tutkimusorganisaatioille, jotka osallistuvat vapaa-ajan palvelujen systemaattiseen kehittämiseen

Hakuaika: Yrityksille haku auki koko ajan.
Seuraava tutkimushankkeiden hakuaika päättyy 15.3.2010

Tuen taso/määrä: Tuen koko vaihtelee projektityypeittäin, Tekesin osuus 25-65 %
Tutkimushankkeen koko keskimäärin 300 000 euroa/2-2,5 vuotta, Tekesin tuki 60 %,
hyödynsaajat kuten yritykset (min 3) vähintään 10 %, loput omarahoitusta.

Lisätietoa: <http://akseli.tekes.fi/opencms/opencms/OhjelmaPortaali/ohjelmat/Elamys/fi/etusivu.html>
Katso myös kappale 8 Tukevat ohjelmat ja Eureka

Esimerkki: Vierumäen tapahtumapalvelukonseptin kehittämishanke, yritysprojekti, 2008-.
Hankkeen tavoitteena on luoda Vierumäki Country Club Oy:lle tapahtumapalvelukonsepti ja sitä tukeva sähköinen ympäristö. Hankkeen aikana kartoitetaan kotimaiset ja kansainväliset tapahtumat, jotka olisivat tulevaisuudessa mahdollisia järjestää Vierumäellä. Tavoitteena on tapahtumaliiketoiminnan kasvu, joka tuottaa kumppaniverkostolle ja koko Päijät-Hämeen seudulle tuloja sekä lisää alueen tunnettua ja kiinnostavuutta, myös kansainvälisesti. www.vierumaki.fi

5 Maakunnan kehittämisasi

Sisältö ja reunaehdot:

Maakunnan kehittämisasi on maakuntaohjelmien mukaisten kehittämishankkeiden toteuttamiseen tarkoitettu määräraha. Maakuntien liitot päättävät määrärahan käytöstä alueellaan. Maakunnankehittämisasihanke voi olla esimerkiksi esiselvitys-, suunnittelu- tai toimintojen käynnistämiseen liittyvä hanke. Sitä on myönnetty mm. maakunnallisten matkailustrategioiden laadintaan, master plan-kehittämissuunnitelmiin, yleiseen alueelliseen matkailu- ja tapahtuma-markkinointiin yhteistyössä alueorganisaatioiden kanssa ja alan yleisiin kehittämissuunnitelmiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Jokaisessa maakuntaliitossa työskentelee henkilöitä, joiden tehtäviin kuuluu kulttuurin ja matkailun edistäminen.

Kenelle: Julkinen tai yksityinen yhteisö, säätiö tai yksityinen henkilö

Hakuaika: Jatkuva

Tuen taso/määrä: Enintään 70 % hankkeen kokonaiskustannuksista. Hakijan on myös itse osallistuttava rahoitukseen. Avustus maksetaan jälkikäteen toteutuneiden kustannusten mukaan.

Lisätietoa: Maakuntien liitot www.reg.fi

Esimerkki: **Pohjois-Karjala kansainvälisenä elokuvatuotantoalueena ja matkailukohteena**, 1.5.-31.12.2008. Hankkeen päätavoitteena on edistää ja vahvistaa Pohjois-Karjalan maakuntaa ja Joensuun seutua kansainvälisenä elokuva- ja av-media-alan tuotanto- ja matkailualueena. Hankkeessa lisätään kansainvälistä tuotanto-osaamista rakentamalla yhteistyökumppanuuksia kansainvälisten tuotantoyhtiöiden kanssa. Hallinnoija Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. www.pkamk.fi

6 Kuntien rahoitus

Kulttuurille ohjautuu julkista rahoitusta myös kuntien ja kuntayhtymien kulttuuritoimen kautta. Avustettavan toiminnan tulee yleensä kohdistua paikalliseen kulttuuritoiminnan harjoittamiseen ja harrastamiseen, kulttuuripalvelujen tarjontaan ja käyttöön, kotiseututyöhön tai paikallisen kulttuuriperinteen vaalimiseen ja edistämiseen. Myös matkailullisia hankkeita on tuettu. Hakijalta edellytetään omaa rahoitusta ja aktiivista panostusta avustuksen kohteena olevan toiminnan toteuttamisessa. Näitä mahdollisuuksia kannattaa tiedustella omasta kunnasta. Hakuja on monissa kunnissa useamman kerran vuodessa. Kuntien yhteystiedot löytyvät esim. Suomen Kuntaliiton Kunnat.net – palvelun kuntahakemistosta: <http://www.kunnat.net>.

7 Yritystuet – ja palvelut

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskus) tukevat pk-yritysten perustamista, kasvua ja kehittymistä tarjoamalla neuvonta-, koulutus- ja kehittämispalveluja sekä rahoitusta. ELYn tehtävät ovat nykyisten työ- ja elinkeinokeskusten, tiepiirien, alueellisten ympäristökeskusten ja lääninhallitusten tehtäviä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen konsultointipalveluiden periaatteena on, että yritys saa tarvitsemaansa ohjausta ja tukea toimintansa eri vaiheissa, palveluja on 15 erilaista. Lisäksi on tarjolla valmennusta pk-yritysten liikkeenjohdolla sekä palveluja henkilöstön koulutukseen ja hankintaa. Palveluja on erikseen myös naisyrittäjiksi aikoville ja jo yritystoimintaa harjoittaville sekä maaseudun mikroyrityksille. Yritysten kansainvälistymishankkeisiin voi myös hakea avustusta. Lisäksi ELY-keskukset myöntävät työllisyysperusteista valtionapua mm. infrastruktuuri-hankkeisiin, yrityskiihdyttämätöimintaan ja liikeideoiden kehittämiseen. Myös Tekes on yrityksille kohdennettuja tukimuotoja. Alla on esitelty muutama keskeinen tukimuoto tarkemmin. Ks. myös edellä esitetyt ESR ja Tekesin Vapaa-ajan palvelut ohjelma.

Starttiraha

Sisältö ja reunaehdot:

Starttirahan tarkoituksena on edistää uuden yritystoiminnan syntymistä ja henkilön työllistymistä. Starttirahalla turvataan yrittäjän toimeentulo sinä aikana, jonka yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisen arvioidaan kestävän, kuitenkin enintään 18 kuukauden ajan. Ennen starttirahan myöntämistä työ- ja elinkeinotoimisto selvittää, että yrittäjyys on starttirahan hakijalle sopiva työllistymisvaihtoehto. Tuen saamisen edellytyksenä ovat mm. yrittäjäkokemus tai –koulutus, mahdollisuudet kannattavaan toimintaan, tarpeellisuus yrittäjäksi ryhtyvän toimeentulon kannalta sekä se, että yritystoimintaa ei ole aloitettu ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty. Päätöksen starttirahan myöntämisestä tekee työ- ja elinkeinotoimisto, joka ottaa huomioon mm. alan yritysten kilpailutilanteen ja uuden yritystoiminnan tarpeen paikkakunnalla.

Kenelle: Työttömälle työnhakijalle sekä mm. palkkatyöstä, opiskelusta tai kotityöstä kokoaikaiseksi yrittäjäksi siirtyvälle.

Hakuaika: Jatkuva

Tuen taso/määrä: Muodostuu kahdesta osasta, perustuesta ja lisäosasta. Vuonna 2010 perustuen suuruus on 25,63 euroa/päivä. Lisäosan suuruus vaihtelee tapauksittain työ- ja elinkeinotoimiston harkinnan mukaan. Lisäosan suuruus on enintään 60 % perustuen määrästä.

Lisätietoa: http://www.mol.fi/mol/fi/04_yrittaminen/05_starttiraha/index.jsp
Starttirahaa haetaan omasta työvoimatoimistosta.

Yrityksen kehittämisavustus

Sisältö ja reunaehdot:

Yrityksen kehittämisavustusta voidaan myöntää yrityksen pitkän aikavälin kilpailukykyä parantavaan hankkeeseen, kun yritys aloittaa toimintansa taikka laajentaa tai kehittää sitä. Se voi liittyä kasvuun, teknologiaan, kansainvälistymiseen, tuottavuuteen tai liiketoimintaosaamiseen. Avustusta ei voida myöntää kalatalouteen, maatalouteen eikä metsätalouteen.

Yrityksen kehittämisavustusta voidaan myöntää *investointien* lisäksi myös *muihin kehittämistoimenpiteisiin* sekä lisäksi pienelle yritykselle *uusien työpaikkojen* aiheuttamien palkkamenojen ja muiden toiminnan aloittamiseen tai laajentamiseen liittyvien menojen perusteella. Muilla kehittämistoimenpiteillä tarkoitetaan yrityksen liiketoimintaosaamisen, kansainvälistymisen sekä tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämistä, yrityksen perustamis- ja toimintaedellytysten selvittämistä sekä muuta niihin rinnastettavaa yritystoiminnan merkittävää kehittämistä

Kenelle:

Yrityksille, aina *harkinnanvarainen* ja se myönnetään kustakin hankkeesta erikseen tehtävän yritys- ja hankearvioinnin perusteella ns. kehitysalueille ja tukialueille I ja II. Tarkista omasta ELY-keskuksesta, mihin alueeseen kuulut.

Hakuaika:

Jatkuva

Tuen taso/määrä:

Muihin kehittämistoimiin enintään 50 % avustuksen perusteena olevista hyväksyttävistä menoista. Investointeihin myönnettävä avustus pienille yrityksille vaihtelee 20 % ja 35 %:n välillä. Huomio mahdollinen ns. de minimis –tuki.

Lisätietoa:

<http://www.yrityssuomi.fi/default.aspx?nodeid=14424>, www.ely-keskus.fi
Avustukset haetaan omasta ELY-keskuksesta

Maaseudun mikroyritysten investointi- ja kehittämistuki

Sisältö ja reunaehdot:

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaista yritysrahoitusta voi saada maaseudun yritystoimintaa monipuolistavien yritysten perustamiseen, kehittämiseen ja laajentamiseen. Avustusta on mahdollista saada investointeihin, yrityksen kehittämiseen ja ensimmäisten vieraiden työntekijöiden palkkakustannuksiin.

Käynnistystukea yritys voi saada palkatessaan ensimmäisiä vieraita työntekijöitä. *Investointitukea* maatiloille ja mikroyrityksille voidaan myöntää yritystoiminnan aloittamisessa tai laajentamisessa tarpeellisen käyttöomaisuuden hankintaan ja sen muutos- ja parannustöihin. Pk-yrityksille voidaan myöntää avustusta maataloustuotteiden ensiasteen jalostuksen ja markkinoinnin tuottavuuden lisäämistä, tuotteiden laadun parantamista sekä toiminnan kansainvälistämistä tukeviin investointeihin. *Kehittämistukea* voidaan myöntää sellaisen yrityksen ulkopuolisen asiantuntemuksen ja osaamisen hankkimiseen, joka kehittää yrityksen tuotteita, tuotantomenetelmiä tai markkinointia tai muuten parantaa yrityksen liiketoimintaa. Vähintään kolme yritystä voi toteuttaa kehittämishankkeen *ryhmänä*. Kaikkien hankkeessa mukana olevien yritysten tulee täyttää ohjelman edellytykset. Hakijana tai hankkeen vetäjänä voi toimia kehittämisyhdistys (neuvontajärjestö, kunnallinen elinkeinoyhtiö, oppilaitos tai muu yrityksille kehittämispalveluita tarjoava organisaatio) tai yksi ryhmän jäsenistä.

- Kenelle:** Mikroyritykselle tai yritysryhmälle, joka työllistää alle 10 henkilöä. Yrityksen tulee sijaita ja yrittäjän asua maaseutumaisella alueella. Tuettavan tulee olla 18-62 -vuotias luonnollinen henkilö, avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö, osuuskunta tai osakeyhtiö.
- Hakuaika:** Jatkuva
- Tuen taso/määrä:** Käynnistystuki, enintään 50 %
Investointituki, 10–35 % tukialueesta ja yrityksen koosta riippuen
Kehittämistuki, enintään 50%; yritystoiminnan edellytysten selvittämiseen korkeintaan 90%
Yritysryhmän kehittämistuki, enintään 75 %
Yritystukea voidaan myöntää enintään 150 000 euroa hakemusta kohti. Tuen enimmäismäärä kolmen verovuoden aikana on 200 000 euroa. (de-minimistuki)
- Lisätietoa:** <http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/yritystuet.html>
tukea haetaan ELY-keskuksesta tai paikallisesta Leader-toimintaryhmästä.
Ks. myös tämän raportin Leader-kohta.

Tekesin NIY-rahoitus

Sisältö ja reunaehdot:

NIY-rahoitus on nuorille innovatiivisille kasvuyrityksille suunnattu tuki-instrumentti. Sillä parannetaan liiketoiminnan käynnistämävaiheessa olevien potentiaalisten kasvuyritysten rahoituksen saatavuutta. Tekes tekee rahoituksen osalta tiivistä yhteistyötä Aloituserahasto Vera Oy:n kanssa. Rahoituksen piiriin kannattaa hakeutua vasta kun liikeidea on jo jalostettu ja perusteknologian tai konseptin toimivuus todennettu. Nuorten innovatiivisten yritysten rahoituksen saaminen edellyttää, että

- avainhenkilöt ovat täysipainoisesti sitoutuneet yritykseen ja sen kehittämis- ja innovaatiotoiminnan edistämiseen sekä ajallisesti että rahallisesti
- yrityksen avainhenkilöillä ja hallituksella on monipuolinen osaaminen ja verkostot, tai osaaminen on hankittavissa
- yrityksellä on sen suunnittelemaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan riittävät ja pätevät resurssit sekä uskottavat edellytykset päästä tavoittelemaansa liiketoimintaan
- yrityksen omarahoitus on kunnossa.

- Kenelle:** Kooltaan pienet, viisivuotiaat tai sitä nuoremmat Suomeen rekisteröidyt yritykset, joiden toiminta perustuu innovatiiviseen, osaamis- tai teknologialähtöiseen liikeideaan. Lisäksi yrityksellä tulee olla vakuuttavat suunnitelmat liiketoiminnan saattamiseksi merkittävään kansainväliseen kasvuun. Yrityksen ikä lasketaan rekisteröintipäivästä.
- Hakuaika:** Jatkuva
- Tuen taso/määrä:** Enintään 1 milj. euroa, maksetaan vaiheittain. Uuteen vaiheeseen pääseminen edellyttää edelliselle vaiheelle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Hyväksyttäviä kustannuksia ovat projektin kestoaikana syntyneet, rahoituksen saajan kirjan-pidossa olevat, maksetut, nettomääräiset ja arvonlisäverottomat projektista aiheutuneet menot.
- Lisätietoa:** <http://www.tekes.fi/fi/community/Nuoret%20innovatiiviset/488/Nuoret%20innovatiiviset/1352>

8 Valtiohallinnon avustukset

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM); Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin

Sisältö ja reunaehdot:

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää valtion avustusta yritysten yhdessä toteuttamiin ja muihin laajoihin kansainvälistymishankkeisiin. Tukea voi hakea toimialoittain toteutettaviin vienninedistämistapahtumiin, kaupallis-teollisen tiedottamisen hankkeisiin, muihin viejäyritysten yhteisiin kansainvälistymishankkeisiin (esim. vientirenkaat) sekä matkailualan valtakunnallisiin ja muihin laajoihin ulkomaan markkinoinnin hankkeisiin.

Avustusta voidaan käyttää Suomen vientitarjonnan ja osaamisen tunnetuksi tekemiseen uusilla markkina-alueilla, markkinaosuuksien laajentamiseen sekä yritysten kansainvälistymistä tukeviin suomalaisten viejäyritysten yhteisiin vienninedistämistapahtumiin. Näitä ovat esimerkiksi osallistuminen näyttelyyn, yritysten vientivalmiuksien parantamiseen tähtäävien konsulttipalvelujen ostaminen ja koulutus, markkinaselvitysmatkat, vientitarjonnan esittelemiseen tarvittavan esittelyaineiston valmistaminen sekä viejien yhteisesti kotimaahan tai ulkomaille palkkaamien yhteisvientipäälliköiden, vientirenkaan vetäjien tai markkinointihenkilöiden palkkauskulut. Vuosittaiset erityispainotukset mahdollisia.

Kenelle: Suomessa rekisteröidyille yrityksille ja ammattimaisesti toimiville yhteisöille ja järjestöille. Yhteishankkeisiin tulee osallistua vähintään neljä yritystä.

Hakuaika: Jatkuva, vuosittain tarkentuvat ohjeet

Tuen taso/määrä: Pääsääntöisesti tuet ovat enintään 50 % pienille ja keskisuurille yrityksille ja 25 % suurille yrityksille.
Vientiverkostohankkeissa pienten yritysten avustusosuus voi olla 65 %, keskisuurten 50 % ja suurten yritysten 25 %
Tapahtumakohtainen enimmäisavustus on 15 000 euroa / yritys

Lisätietoa: <http://www.tem.fi/index.phtml?s=2215> Tuki haetaan TEMiltä.

Esimerkki: Vuonna 2008 avustuksilla tuettiin mm. näyttelyosallistumisia, vientiverkostohankkeita, aloittavien vientiyritysten kumppanuusohjelmia, nuorten ja kasvuhakuisten yritysten kokeiluhankkeita mm. Barentsin alueella Murmanskissa käynnistyneitä hankkeita ja Sotshin 2012 olympiahankkeita sekä muita yritysten kansainvälistymiseen ja viennin edistämiseen liittyviä yritysten yhteistapahtumia.

Ympäristöministeriö (YM); Valtakunnalliset avustukset

Sisältö ja reunaehdot:

Ympäristöministeriö tukee vuosittain ympäristökasvatusta ja -valistusta edistäviä hankkeita. Keski-Suomen ELY-keskus myöntää avustuksia kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristöjen vaalimisesta ja muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistäviin valtakunnallisesti merkittäviin hankkeisiin.

Hankkeen tulee olla valtakunnallisesti merkityksellinen kokeilu- tai kehittämishanke, eli avustuksilla ei voi tukea pelkästään paikallisia tai seudullisia hankkeita. Hankkeen tulos voi olla esimerkiksi uusi toimintamalli, tuote tai kasvatus- ja valistusmateriaali. Avustusta ei voida myöntää pysyväisluonteiseen tai jatkuvaan toimintaan, ei siis toiminnan aloittamiseen eikä ylläpitämiseen.

- Kenelle:** Juridinen henkilö eli rekisteröity yhdistys, järjestö tai muu yhteisö, yritys, kunta tms., Pääasiassa avustusta on myönnetty yleishyödyllisille yhdistyksille. Avustusta ei myönnetä valtion virastoille tai laitoksille eikä yksityishenkilöille.
- Hakuaika:** Vuosittain lokakuun loppuun mennessä, ilmoitus julkaistaan syyskuussa
- Tuen taso/määrä:** Valtionavustuksen osuus alle puolet hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Hakijan todennettavissa olevaa omaa työtä voidaan huomioida tapauksesta riippuen.
- Lisätietoa:** <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=294216&lan=fi&clan=fi>, haku Keski-Suomen ELYstä
- Esimerkki:** **Ruukin avain- hanke.** Ruukin Avain on kaksikielinen, kolmiosainen kesäteatterisarja Teijon ruukkialueen historiasta. Tavoitteena on lisätä Teijon alueen tunnettuutta erityisesti historia- ja ympäristömatkailun sektorilla. Hanke toteutettiin yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa ja alueen tunnettuus on mediajulkisuuden kautta lisääntynyt. Samalla seudun ainutlaatuinen ympäristö ja historia avautuivat suurelle joukolle vierailijoita. MeriTeijo Makasiinit kulttuuriyhdistys ry:lle myönnetty tukea. www.ruukinavain.fi

Maa- ja metsätalousministeriö (MMM); Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) hankerahoitus

Sisältö ja reunaehdot:

Rahoitettavilla hankkeilla tulee olla kytkeä maaseutupoliittiseen selontekoon sekä maaseutupolitiikan erityisohjelman ja Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi -ohjelman (kokonaisuohjelma) toteuttamiseen. Rahoituksella tuetaan etenkin niitä hankkeita, joilla on selkeä yhteys tutkimus- ja kehittämistoiminnan välillä.

Hankkeiden rahoituskriteereissä korostetaan uuden toimintatavan etsimistä, kokeilua tai edelleen kehittämistä. Tärkeää on, että toimintatapaa voidaan soveltaa tuen päättymisen jälkeen laajemmin maaseudun kehitystyössä. Hankkeet eivät voi olla yksinomaan jonkin yrityksen, organisaation, elinkeinon tai alueen tavanomaisen toiminnan taloudellista tukemista, vaikka kyseessä olisikin maaseudun kehittäminen. Teemat vaihtelevat vuosittain.

- Kenelle:** Luonnolliset henkilöt, yksityisoikeudelliset tai julkisoikeudelliset yhteisöt taikka säätiöt, joilla on riittävät edellytykset hankkeen toteuttamiseen eli esim. korkeakoulut, tutkimuslaitokset, tutkijat, yhdistykset, organisaatiot
- Hakuaika:** Vuosittain 30.10. mennessä
- Tuen taso/määrä:** Keskimäärin 10 000-80 000 euroa. Väitöskirjatyö 35 000 euroa. Eduksi luetaan se, jos hankkeella on muutakin rahoitusta käytössään. Määrärahaa voidaan käyttää hankkeesta aiheutuneisiin kohtuullisiin palkka-, palkkio-, matka- ja materiaalikuluihin.

Lisätietoa: http://www.maaseutupolitiikka.fi/tutkimus_ja_kehittaminen

Esimerkki: **Kulttuuritapahtumien kehittäminen ja hyödyntäminen maaseudulla**
Hankkeessa on tarkoitus selvittää maaseutumaisten kulttuuritapahtumien kotimaisia ja ulkomaisia menestystarinoita. Hankkeessa luodaan konkreettisia edellytyksiä ja innovaatioita maaseututapahtumien kehittämiseksi ja alueelliseksi hyödyntämiseksi. Analysoimalla menestyvien ja omintakeisten kulttuuritapahtumien luonnetta voidaan paremmin ymmärtää tapahtumiin liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia. Projektin lopputuloksena on käytännöllinen verkko-opas sekä eräänlainen menestyvän kulttuuritapahtuman resepti. Hanke on luonteeltaan kehittämistutkimusta.
<http://www.chydenius.fi/yksikot/yhteiskuntatieteet/tutkimus/hankkeet/kulttuuritapahtumien-kehittaminen-ja-hyodyntaminen-maaseudulla>

Ulkoasiainministeriö (UM), Lähialuemääräraha

Sisältö ja reunaehdot:

Lähialueyhteistyö pyrkii projektien ja viranomaisyhteistyön avulla edistämään ja tukemaan Suomen lähialueilla alueellista vakautta, taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä sekä hallinnon ja oikeusjärjestelmän uudistuksia. Toteutettavan toiminnan tulee pohjautua yhteistyömaan tai sen alueiden kehitystarpeisiin ja prioriteetteihin, Suomen omaan strategiaan ja intresseihin sekä ministeriön omaan useampivuotiseen maa- ja toimialakohtaiseen ohjelmaan tai strategiaan.

Lähialuehankkeita toteutetaan Murmanskin alueella, Karjalan tasavallassa, Leningradin alueella sekä Pietarissa. Jossain määrin lähialuehankkeita on ollut myös Kaliningradissa.

Ulkoasiainministeriö koordinoi lähialueyhteistyölle varattujen määrärahojen kohdentamista sektoriministeriöiden tekemien määrärahaehdotusten pohjalta. Sektoriministeriöt sopivat yhteistyömaiden ja -alueiden viranomaisten kanssa yhteistyön muodoista ja prioriteeteista sekä valmisteltavista hankkeista ja niiden toteuttamisesta. Venäläisen yhteistyökumppanin tulee sitoutua hankkeisiin sekä poliittisesti että taloudellisesti mm. osallistumalla hankkeen kulujen kattamiseen.

Kenelle: Yksityisoikeudelliset tai julkisoikeudelliset yhteisöt

Hakuaika: Kuluvan vuoden alkupuolella hanke-ehdotukset tiedoksi sektoriministeriöön jatkokäsittelyyn

Tuen taso/määrä: Määrärahaa myönnetään vuodeksi kerrallaan. Tuen määrät vaihtelevat. Hankkeessa tulee olla oma rahoitusta.

Lisätietoa: <http://www.formin.fi/Public/default.aspx?nodeid=34823&contentlan=1&culture=fi-FI>

Esimerkki: **Kulttuurimatkailukäytävä Karelia -hanke** on lähialueyhteistyöprojekti, joka pääasiallinen tavoite on luoda pysyviä taiteilija-, asiantuntija- ja B-2-B -kontakteja Karjalassa toimivien kulttuuritoimijoiden ja matkailuyrittäjien, sekä Itä-Suomen vastaavien tahojen kanssa samalla kehittäen kulttuurimatkailua molemmin puolin rajaa. Hallinnoijana on Savonlinnan Innovaatiokeskus oy.
[http://www.experiencebusiness.fi/Suomeksi/Experience_Lab/Lakeland/Kulttuurikayta va_Karelia.iw3](http://www.experiencebusiness.fi/Suomeksi/Experience_Lab/Lakeland/Kulttuurikayta_va_Karelia.iw3)

Opetusministeriö (OPM); avustukset ja tuet

Opetusministeriö tukee lakisääteisillä valtionosuuksilla ja -avustuksilla, harkinnanvaraisilla avustuksilla ja mm. taiteilija-apurahajärjestelmällä hallinnonalansa toimintaan ja hankkeita.

Alla on tietoa harkinnanvaraisesta avustuksesta kulttuurin matkailulliseen tuotteistamiseen, joka suoraan tukee kulttuurimatkailun kehittämistä sekä avustuksesta kulttuuriviennin kärkihankkeisiin. Myös muut opetusministeriön myöntämät avustukset voivat ainakin välillisesti tukea kulttuurimatkailua. **Lisätietoa** avustuksista <http://www.minedu.fi/OPM/Avustukset/Kulttuuri?lang=fi>

Avustus kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen kehittämiseen

Sisältö ja reunaehdot:

Avustuksella toteutetaan hallitusohjelman tavoitetta vahvistaa luovaa taloutta lisäämällä kulttuurin kansantaloudellista merkitystä kulttuurivientiä ja -yrittäjyyttä kehittämällä sekä toimeenpannaan kulttuurin matkailullista tuotteistamista edistävän toimintaohjelman vuosille 2009-2013 kehittämistoimia.

Tavoitteena on tukea taiteen ja kulttuurin aloja sekä matkailun toimialojen yhteistyössä tehtäviä kulttuurisisältöisiä matkailutuotteita ja -palveluja. Näin laajennetaan taiteen ja kulttuurin alojen ansaintamahdollisuuksia ja työllisyyttä sekä suomalaisen kulttuurin kansainvälistä tunnettavuutta.

Käytännössä tuettavat hankkeet voivat liittyä kulttuurisisältöjen matkailulliseen tuotekehitykseen sekä tuottamotoiminnan ja kulttuuritapahtumien matkailulliseen kehittämiseen.

Kenelle: Oikeustoimikelpoisille yhteisöille, taiteen ja kulttuurin alojen toimijat tai näiden ja matkailualan muodostama yhteistyöverkosto, jossa päävastuullinen toimija on taiteen tai kulttuurin alan toimija

Hakuaika: Seuraava päättyy 31.3.2010

Tuen taso/määrä: Keskimäärin 7 000-35 000 euroa

Lisätietoa:

http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/Avustus_kulttuurin_matkailullisen_tuotteistamisen_kehittamishankkeisiin?lang=fi

Esimerkki:

Kulttuuri-Kainuu -hankkeen toteuttamiseen 2009-2010, Elias Lönnrot –seuralle. Hankkeen tavoitteena on luoda kulttuuri- ja matkailuyritysten, kulttuurijärjestöjen, kulttuurilaitosten ja muiden taiteen ja kulttuurin toimijoiden yhteisiä verkostoja edistämään toimijoiden yhteistyötä ja sitä kautta tehostamaan yrittäjyyden ja matkailun toimintaedellytyksiä taiteen ja kulttuurin aloilla. Kulttuuritoimijoiden verkostoitumista ja kulttuurimatkailun kehittämistä pyritään toteuttamaan kolmella eri osa-alueella. Näitä ovat verkostojen luominen, innovaatiotyöpajojen toteuttaminen sekä Kainuun taide- ja kulttuuriyhdistysten yhteisjärjestön perustaminen.

Avustus kulttuuriviennin kärkihankkeisiin

Sisältö ja reunaehdot:

Avustuksella kulttuuriviennin kärkihankkeisiin toteutetaan hallitusohjelman tavoitetta vahvistaa luovaa taloutta lisäämällä kulttuurin kansantaloudellista merkitystä kulttuurivientiä ja -yrittäjyyttä kehittämällä. Avustuksella toimeenpannaan kulttuuriviennin kehittämisohjelmaa 2007–2011 ja sen tavoitteiden mukaisia hankkeita. Käytännössä tuettavat vientihankkeet voivat liittyä liiketoimintamallin tai brändistrategian kehittämiseen, markkinointiin, myyntiin, tuotteistamiseen tai kansainvälisen verkostoitumisen vahvistamiseen. Avustuksella toteutetaan hallitusohjelman tavoitetta vahvistaa luovaa taloutta lisäämällä kulttuurin kansantaloudellista merkitystä kulttuurivientiä ja -yrittäjyyttä kehittämällä.

Kenelle: Oikeustoimikelpoiset yritykset ja yhteisöt

Hakuaika: Seuraava haku 15.1.2010

Tuen taso/määrä: Pääosin 5 000-150 000 euroa

Lisätietoa:

http://www.minedu.fi/OPM/Kulttuuri/kulttuuripolitiikka/avustukset/Avustus_kulttuuri_viennin_karkehankkeisiin?lang=fi

Esimerkki: Finland Festivalin markkinointi Venäjällä 1.1.-31.5.2008.

Valtion taidehallinnon muita avustuksia

Kulttuurin ja taiteen tukemiseen avustuksia ja apurahoja myöntävät lisäksi opetusministeriön alaiset taiteen asiantuntijaelimet, Taiteen keskustoimikunta (TKT) ja valtion taidetoimikunnat sekä myös valtion taidehallintoon kuuluvat alueelliset taidetoimikunnat.

Taiteen keskustoimikunta - TKT

TKT:n rahoitustukea myönnetään pääasiassa eri taiteenalojen 1) taiteilijoiden työskentelyyn, 2) projekteihin sekä 3) yhdistyksille toiminta-avustuksia sekä 4) erityisavustuksia hankkeisiin kuten kulttuurivientiin.

Lisätietoa: http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/default.asp?WCI=wciFrames&strlanguage_id=fi

Apurahat yhteisölle kansainvälisen kulttuuriyhteisön, kulttuuriviennin tai kulttuurivaihdon hankkeisiin

Sisältö ja reunaehdot:

Apurahoja myönnetään yhteisöille taiteen alaan kuuluvien kansainvälisen kulttuuriyhteistyön, kulttuuriviennin tai kulttuurivaihdon yksittäisiin hankkeista. Apuraha myönnetään hankekohtaisesti kuluihin, ei jatkuvan toiminnan tukemiseen. Avustuksista päätettäessä kiinnitetään huomiota hankkeen taiteelliseen laatuun ja merkittävyyteen, sen laajuuteen ja yleiseen vaikuttavuuteen sekä hankkeen kustannusarvioon ja toteutuksen organisointiin.

- Kenelle:** Yksittäisille taiteen alan toimijoille (yksityishenkilöille ja työryhmille)
- Hakuaika:** Kaksi kertaa vuodessa, seuraava päättyy 30.4.2010
- Tuen taso/määrä:** Pääosin 1 000-5 000 euroa
- Lisätiedot:** http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/default.asp?WCI=wciFrames&strlanguage_id=fi

Valtion taidetoimikuntien apurahat ja avustukset

Valtion taidetoimikunnat jakavat vuosittain oman alansa taiteilija- ja kohdeapurahat sekä muut toimikuntien päätettävissä olevat apurahat ja avustukset sekä valvovat niiden käyttöä. Valtion taidetoimikuntia ovat elokuva-, kirjallisuus-, kuvataide-, muotoilu-, näyttämötaide-, rakennustaide-, säveltaide-, tanssitaide- ja valokuvataidetoimikunta.

Lisätietoa: http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/default.asp?WCI=wciFrames&strlanguage_id=fi

Alueellisten taidetoimikuntien apurahat ja avustukset

Alueelliset taidetoimikunnat, joita Suomessa on 13, jakavat määrärahoistaan mm. taiteilija-apurahoja ja kohdeapurahoja sekä valtionavustuksia yhteisöille.

Valtionavustukset yhteisöille

Sisältö ja reunaehdot:

Alueella toimivat taide- ja kulttuuriyhteisöt ja työryhmät (myös rekisteröimättömät) voivat hakea valtionavustusta taidetta edistäviin tarkoituksiin. Valtionavustuksia myönnetään järjestöille, harrastajaryhmille ja yhteisöille erilaisten projektien toteuttamiseen, yksittäisiin hankkeisiin. Painotukset vaihtelevat toimikunnittain.

- Kenelle:** Taidetoimikunnan alueella taide- ja kulttuurialan yhteisöt ja järjestöt
- Hakuaika:** Vaihtelee toimikunnittain, 1-2 kertaa vuodessa
- Tuen taso/määrä:** Keskimäärin 500-5 000 euroa
- Lisätietoa:** Oman alueen taidetoimikunta
http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi/default.asp?WCI=wciFrame_workspace&strlanguage_id=fi&strsub_page=org&intid=5
- Esimerkki:** Pohjois-Karjalan taidetoimikunta on myöntänyt **Kesäyö, joka istahtaa aamulla torin laidalle-tapahtuman** toteuttamiseen osana Popkatu-tapahtumaa Popkatu-yhdistys ry:lle, Joensuu, valtionavustusta vuonna 2009.

9 Säätiöt ja rahastot

Ohessa on muutama esimerkki säätiöistä ja rahastoista, joiden avustuksia voidaan käyttää kulttuurimatkailun kehittämiseen. Rahastoja on olemassa myös muita.

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan jäsenenä on tällä hetkellä 122 suurta apurahoja jakavaa säätiötä ja yhdistystä. Säätiöt ja rahastot myöntävät apurahoja yleensä etukäteen määrättyyn tarkoitukseen hakemuksesta. Monilla säätiöillä on useita eri tukialoja, jotka voivat myös vaihdella vuosittain kuten hakuajat ja hakemusten viimeiset jättöajat.

Monilla säätiöillä on oma hakulomake tai tietyt ehdot hakemusten muotoiluja varten. Koska kaikki säätiöt ja rahastot toimivat omien sääntöjensä mukaisesti, on tärkeätä AINA tarkistaa suoraan kultakin apurahoja myöntävältä taholta ajankohtaiset tiedot, mahdolliset muutokset tai erityisehdot ennen oman hakemuksen lähettämistä. Säätiöt jakavat apurahoja mm. kulttuurin, taiteiden sekä taloustieteiden tutkimukseen.

Lisätietoa: <http://www.saatiopalvelu.fi/fi/index.html>

Suomen Kulttuurirahasto

Apurahoja jaetaan vuosittain keskusrahaston ja 17 maakuntarahaston yleisrahastoista sekä jakovuorossa olevista nimikkorahastoista lahjoittajensa toivomiin ja ohjesäännöissä määriteltyihin tarkoituksiin.

Keskusrahasto

Sisältö ja reunaehdot:

Rahasto myöntää tarkoituksensa mukaisesti apurahoja kaikille kulttuurielämän aloille. Rahasto haluaa tarjota mahdollisuuden myös laajempiin kulttuurihankkeisiin tukemalla niiden toteutumista huomattavin apurahoin. Apurahoja myönnetään kaikille kulttuurielämän aloille. Taiteen aloilla tuetaan työskentelyä, jatko-opintoja ja erilaisia hankkeita. Tieteen apurahat on suunnattu liseniaatti- ja väitöskirjatöihin sekä niiden jälkeiseen tieteelliseen työskentelyyn, jatko-opintoihin ja tutkimustyöhön. Kokous- ja luentomatkoja tuetaan vain rajoitetusti.

Kenelle: Henkilökohtaisia apurahoja tieteen ja taiteen tekijöille ja työryhmille sekä muille kulttuurielämän aloilla toimiville henkilöille ja yhteisöille lähinnä erilaisten kulttuurihankkeiden toteuttamiseen.

Hakuaika: Vuosittain 1.-30.10.

Tuen taso/määrä: Apurahat pyritään myöntämään riittävän suurina esitetyn suunnitelman toteuttamiseksi. Esimerkiksi Kaksivuotisiin tieteen työpajoihin myönnetään 1-2 apurahaa. Apurahan suuruus on 100.000 euroa vuodessa.

Lisätietoa: www.skr.fi

Esimerkki: **Matkailumuseoverkoston Internet-portaalin toteuttamiseen** Hotelli- ja ravintolaneuvoston rahastosta Hotelli- ja ravintolamuseosäätiölle apurahaa vuonna 2009.

Maakuntarahastot

Sisältö ja reunaehdot:

Maakuntarahastot tukevat oman maakuntansa alueella tehtävää kulttuurityötä jakamalla apurahoja ja palkintoja kerran vuodessa. Etusijalla ovat maakunnassa syntyneet hakijat, maakunnassa suoritettava tai siihen kohdistuva työ sekä maakunnallisesti erityisen merkittävät kulttuuri- ja kehittämishankkeet. Apurahoja myönnetään kaikille kulttuurielämän aloille. Työ voi tapahtua kotimaassa tai ulkomailla. Etusijalla ovat maakunnassa tapahtuva tai siihen kohdistuva taiteellinen ja tieteellinen työ sekä maakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja kehittämishankkeet. Taiteen aloilla tuetaan työskentelyä, jatko-opintoja ja erilaisia hankkeita. Tieteen apurahat on suunnattu lisensiaatti- ja väitöskirjatöihin sekä niiden jälkeiseen tieteelliseen työskentelyyn, jatko-opintoihin ja tutkimustyöhön. Kokous- ja luentomatkoja tuetaan vain rajoitetusti.

Maakuntarahastoista haettavia erityisapurahoja ovat apurahat kotiseututyöhön kuten paikalliseen kulttuuri- ja luonnonympäristöön suuntautuvat hankkeet tai aiheeseen liittyvät näyttelyt, tapahtumat sekä maakunnallisesti merkittävien kulttuurihankkeiden toteuttamiseen.

Kenelle: Pääasiassa yksityishenkilöille ja työryhmille. Yhteisöille myönnettävät apurahat kohdistuvat lähinnä erilaisten kulttuurihankkeiden toteuttamiseen.

Hakuaika: Maakuntarahastojen yhtenäinen hakuaika on 10.1.-10.2.

Tuen taso/määrä: Vaihtelee, esim. tavanomaista suurempaa rahoitusta vaativiin kulttuurihankkeisiin myönnetään 30 000 euroa yhtenä tai kahtena apurahana.

Lisätietoa: <http://www.skr.fi/default.asp?docId=12644>

Esimerkki: **Etelä-Savon vanhimman pappilarakennuksen ja sen miljöön kehittämiseen kulttuurimatkailukohteeksi**, Suur-Savon Matkailuyhdistyksen rahastosta/Etelä-Savon rahasto 2009 Pieksämäen Iso-Pappilan tukiyhdistys ry:lle apurahaa.

Svenska kulturfondet

Sisältö ja reunaehdot:

Svenska kulturfondetin tehtävänä on tukea ruotsinkielistä kulttuuria ja koulutusta, ruotsin kieltä ja suomenruotsalaista toimintaa Suomessa. Se toimii katto-organisaationa noin 450 rahastolle, jotka pohjautuvat testamentteihin sekä yksityishenkilöiden, yhteisöjen ja yritysten tekemiin lahjoituksiin. Tukea myönnetään esimerkiksi pienille kulttuurivientihankkeille, festivaaleille ja muille tapahtumille sekä lisensiaatti ja väitöskirjojen tekemiseen. Etusijalla ovat yhteistyö- ja alueet ylittävät projektit. Yksittäiset henkilöt voivat hakea projektitukea ja työskentelyapurahoja, yhteisöt ja työryhmät projektitukea ja jatkuvaa toiminta-avustusta.

Kenelle: Yksittäiset henkilöt, yhteisöt, työryhmät

Hakuaika: Päähaku 1.-30.11, osaan jatkuva haku

Tuen taso/määrä: Vaihtelee, esim. tohtorin väitöskirjatyöhön 8000 euroa

Lisätietoa: <http://www.kulturfonden.fi/svenska/start/>

Esimerkki: Kaskö Turism rf:lle **kulttuuritapahtumiin** kuten Kalarantapäiville ja jazzpuistokonserttiin avustusta.

Suomen akatemia

Sisältö ja reunaehdot:

Kaikkien tutkimusalojen tutkimushankkeiden rahoittamista varten yleisesti haettavissa olevat tutkimusmäärärahat ovat Akatemian keskeinen rahoitusmuoto, jolla edistetään tutkimuksen monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä. Tavoitteena on kansainvälisesti vertaillen mahdollisimman korkea tieteellinen taso ja siten tutkimuksen luovuuden, suorituskyvyn ja vaikuttavuuden vahvistaminen. Rahoitusta myönnetään tutkimushankkeisiin, tutkimusohjelmiin, Huippuyksikköohjelmiin, tutkijanuralle ja tutkijankoulutukseen sekä kansainvälistymistä ja tutkijoiden liikkuvuutta tukeviin toimiin.

Kenelle: Tutkijoille, ryhmille, jotka koostuvat jo väitelleistä tutkijoista että ryhmille joissa on mukana väitöskirjan tekijöitä. Erityisesti halutaan tukea tohtoreiden palkkaamista tutkimushankkeisiin.

Hakuaika: Pääsääntöisesti tammi- tai lokakuussa

Tuen taso/määrä: Vaihtelee ohjelmittain

Lisätietoa: www.suomenakatemia.fi

Liikesivistysrahasto

Sisältö ja reunaehdot:

Liikesivistysrahasto tukee ensisijaisesti kauppatieteellistä tutkimusta ja alan jatko-opintoja. Apurahan saajan aiempi koulutus voi olla muulta alalta, eikä uusia tieteenrajat ylittäviä näkökulmia karteta. Myös kansainvälistymistä edistäviä hankkeita sekä opetusaineiston kehittämistä voidaan rahoittaa.

Kenelle: Pääsääntöisesti vain Suomen kansalaisille, tutkijoille ja jatko-opiskelijoille sekä kotimaisille yhteisöille

Hakuaika: Päätyy vuosittain tammikuun puolivälissä ja elokuun lopussa

Tuen taso/määrä: Myönnettävän apurahan suuruus riippuu mm. työ- tai opintosuunnitelman sisällöstä, mahdollisen virka- tai opintovapaan pituudesta ja hakijan muusta rahoituksesta.

Lisätietoa: <http://www.lsr.fi/apurahat/index.html>

Esimerkki: Professori Arja Lemmetyiselle **tutkimustyöhön** ”Yhteistyön koordinointi matkailualan liiketoimintaverkostoissa” avustusta vuonna 2009.

Kalevala-korun kulttuurisäätiö

Sisältö ja reunaehdot:

Kalevala Korun kulttuurisäätiön tavoitteena on suomalaisen kulttuurin tukeminen ja edistäminen. Apuraha voidaan myöntää yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen kansanperinteeseen liittyvään tutkimus- ja julkaisutoimintaan, esittävään taiteeseen ja kädentaitoihin. Teemat vaihtelevat vuosittain.

Kenelle: Yksityiset henkilöt, yhteisöt

Hakuaika: Vuosittain, seuraava alkaa 28.2.2010.

Tuen taso/määrä: Keskimäärin 1 000-5 000 euroa

Lisätietoa: <http://www.kalevalakoru.fi/yritys/kulttuurisaatio>

Esimerkki: **Kalevala Soikoon! – musiikkinäytelmään** myönnetty Kangasniemen Harrastajateatteri Ilona ry:lle avustusta.

Saamelaiskäräjien kulttuurilautakunta: Saamenkielisen kulttuurin ja saamelaisjärjestöjen toiminnan tukeminen

Sisältö ja reunaehdot:

Määrärahasta jaetaan vuosittain hakemuksesta avustuksia saamelaistaiteen ja -kulttuurin eri aloille sekä saamelaisjärjestöille. Varsinaisesta kulttuuriavustuksesta voidaan myöntää joko projektiavustusta tai työskentelyapurahaa seuraaville aloille kuten: kirjallisuus, kuvataide, musiikki, teatteri, käsityö, multimedia /elokuva, kulttuuritapahtumat, muu kulttuurituki ja matka-apuraha. Yhdistyksen toiminta-avustusta voidaan myöntää saamelaisyhdistyksille, jonka tarkoituksensa mukaisesti pyrkii edistämään ja turvaamaan saamelaisten asemaa ja kulttuuria. Avustettavan hankkeen tulee olla saamelainen ja sen tulee koitua saamelaiskulttuurin hyväksi.

Kenelle: Yksittäiset saamelaiset ja saamelaisyhdistykset

Hakuaika: Edellisen vuoden marraskuun loppuun mennessä.

Tuen taso/määrä: pääosin 1 000 - 9 000 euroa

Lisätietoja: <http://www.samediggi.fi/>

Esimerkki: Ijahis Idja alkuperäiskansojen musiikkitapahtumaan myönnetty Anára Sámisearvi rs:lle avustusta.

10 Tukevia ohjelmia ja tahoja

Oheiset ohjelmat, verkostot ja toimijat tukevat omalta osaltaan kulttuurimatkailun kehittämistä.

Luova Suomi- palvelu luovien alojen kehittäjille

Luova Suomi tuottaa palveluita luovien alojen kehittäjille, tutkijoille, päättäjille ja rahoittajille sekä näiden keskeisille sidosryhmille. Toiminnan tavoitteena on luovien toimialojen vahvistaminen sekä luovan talouden merkitysten ja mahdollisuuksien tunnetuksi tekeminen. Se auttaa luovien alojen toimijoita hankkeiden sisällöllisessä kehittämisessä, kokoaa yhteen toimijoita, luo alalle tietoperustaa ja kerää tietoa hankkeiden tuloksista kansallisesti ja kansainvälisesti. **Lisätietoa:** <http://www.luovasuomi.fi/>

KOKO-ohjelma

Alueellisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman, KOKO:n, nelivuotinen ohjelmakausi käynnistyi 1.1.2010. KOKO:n 52 ohjelma-alueessa on mukana 328 kuntaa Manner-Suomen 332 kunnasta. Lisäksi KOKO:ssa toimii seitsemän teemaverkostoa. KOKO:lla rakennetaan jokaiselle alueelle sen omiin lähtökohtiin ja mahdollisuuksiin perustuva räätälöity alueellisen kehittämisen ohjelma, joka toimii erityisesti paikallisen elinkeino- ja innovaatiopolitiikan koordinoinnin välineinä. Sen tavoitteena on alueiden kilpailukykyyn parantaminen, joka korostaa määrätietoisia elinkeino- ja innovaatiopolitiikan valintoja sekä paikallisten työmarkkinoiden toimivuutta. KOKO toimii starttimoottorina isommille kehittämishankkeille. Ohjelman rahoitus kohdentuu ensisijaisesti toimintatapojen kehittämiseen, eli yhteistyömenettelyjen ja -muotojen kehittämiseen sekä kehittämisen koordinointiin ja prosessien käynnistämiseen, eli mahdollisten esiselvitysten ja pilottiprojektien toteuttamiseen. **Lisätietoa:** www.tem.fi/koko

Luovat alat ja kulttuuri –verkosto

Luovat alat ja kulttuuri verkosto on yksi KOKO:n seitsemästä verkostosta, johon on tammikuussa 2010 ilmoittautunut 24 aluetta. Verkosto on alueiden välinen toimintafoorumi luovien alojen ja kulttuurialan toimijoille, aluekehittäjille ja elinkeinoelämän edustajille. Se tukee yrittäjien, toimijoiden ja kehittäjien alueellista strategista kehittämistä ja yhteistoimintaa, pyrkii saattamaan luovien alojen kehittämistyön systemaattiseksi ja tavoitteelliseksi sekä vahvistaa asiantuntijuutta ja hanketoimintaa. Lisäksi se kokoaa yrityksiä ja toimijoita klustereihin, luo tavoitteellisia toimintatapoja kansainvälistymispyrkimysten tueksi sekä edistää luovien alojen ja muiden toimialojen välistä strategista yhteyttä.

Lisätietoa: <http://www.tem.fi/index.phtml?s=3171>

Matkailun ja elämystuotannon osaamisklusteri

Matkailu ja elämystuotanto on yksi valtakunnallisen osaamiskeskusohjelman 13 klusteriohjelmasta, joiden tavoitteena on kehittää ja hyödyntää suomalaista huippuosaamista. Ohjelmaa rahoittaa työ- ja elinkeinoministeriö. Matkailun ja elämystuotannon klusteriohjelmaa toteuttaa viisi osaamiskeskusta: *Lapin elämysteollisuuden osaamiskeskus LEO, Savonlinnan Seudun Osaamiskeskus, Savonlinnan Innovaatiokeskus Oy, Uudenmaan osaamiskeskus, Culminatium Innovation Oy Ltd, Varsinais-Suomen osaamiskeskus, Turku Science Park Oy / Turku Touring sekä Jyväskylän osaamiskeskus* (liitännäisjäsen), Jyväskylä Innovation Oy / Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Klusterin toimenpiteet kohdistetaan kasvuhaluihin ja kansainvälistyviin yritysverkostoihin ja matkailukeskittymiin. Se sitoutuu valittujen verkostojen ja matkailukeskittymien kokonaisvaltaiseen ja suunnitelmalliseen kehittämiseen sekä kehitysprosessien seurantaan. Verkostoissa luodaan edellytyksiä uusille innovaatioille sekä synnytetään huippuosaamiseen perustuvia uusia tuotteita, palveluita, yrityksiä ja

työpaikkoja. Nämä yritysverkostoista muodostuvat kehitysympäristöt toimivat matkailun kehittämisen laboratorioina ja niistä muodostuu Suomen matkailun kansainvälisesti kilpailukykyisiä vetureita.

Lisätietoa: <http://www.experiencebusiness.fi/Suomeksi/Etusivu.iw3>

Matkailun edistämiskeskus MEK

Matkailun edistämiskeskus MEK tukee alan yrityksiä ja yritysryhmiä kansainvälisille markkinoille tarkoitettujen matkailupalvelujen kehittämisessä ja markkinoinnissa. Yhtenä kehitettävänä pääteemana on kulttuurimatkailu. **Lisätietoa:** [http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/\(pages\)/index](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/(pages)/index)

Kulttuuriviennin tukiverkosto

Kulttuuriviennin tukiverkoston yhteistoiminta on osa opetus-, ulkoasiain- sekä työ- ja elinkeinoministeriön kulttuurivientihanketta. Tukiverkoston jäseniä ovat taiteen tiedotuskeskukset (Design Forum Finland, Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus -FILI, Sirkuksen tiedotuskeskus, Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus -FIMIC, Suomen elokuvasäätiö, Tanssin tiedotuskeskus ja Teatterin tiedotuskeskus -TINFO), Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit, Suomen ulkomaanedustustot, Viennin asiantuntijaorganisaatiot (Finpro ja Teknologian kehittämiskeskus Tekes), Matkailun edistämiskeskus MEK, Taiteen ja kulttuurin kansainvälistymisen edistämisen ja tukioorganisaatiot (AV-arkki - suomalaisen mediataiteen levityskeskus, Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus -AVEK, Esittävän säveltaiteen edistämiskeskus -ESEK, FAVEX - Finnish Film & Audiovisual Export, Music Export Finland, Neogames, Suomen Museoliitto ja Uuden mediakulttuurin keskus m-cult), Valtion taidetoimikuntalaitos, Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO, Kansallinen audiovisuaalinen arkisto, taidekorkeakoulut. Tukiverkoston toimintaa koordinoi Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry ja opetusministeriö. **Lisätietoa:** www.kultturivienti.fi.

Koulutusorganisaatioyhteistyö

Oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijat tekevät opintojaksoihin liittyviä elinkeino- ja toimialalähtöisiä harjoitustöitä, työharjoitteluja sekä erilaisia opinnäytetöitä. Yrittäjien ja muiden toimijoiden kannattaa hyödyntää näitä mahdollisuuksia.

EDEN-hanke

EDEN, European Destinations of Excellence, (eurooppalaiset matkailun huippukohteet) -hankkeen tavoitteena on edistää kestävä matkailua Euroopan unionin jäsenvaltioissa. EDEN-kilpailuun osallistuvat maat valitsevat omat matkailun huippukohteensa. Matkailukohteiden valinnassa painotetaan eurooppalaisten matkailukohteiden arvoja, monimuotoisuutta ja yhteisiä piirteitä. EDEN-ohjelma lisää matkailukohteiden näkyvyyttä, tarjoaa foorumin hyvien toimintatapojen levittämiseksi joka puolelle Eurooppaa ja edistää palkittujen matkailukohteiden välistä verkottumista.

Suomi osallistui EDEN-hankkeen toiselle kierrokselle, jonka aiheena oli paikallisen, omaleimaisen kulttuurin ja elämäntavan esille nosto. EDEN-verkostoon kuuluu Suomessa kilpailun voittanut WildTaiga. Vuonna 2010 kilpailun tavoitteena on löytää Suomesta parhaiten vesistöjä ja omaa kulttuuriaan hyödyntävä ja kestävästi kehitettävä matkailukohde, joka tarjoaa monipuolisia vesistöön liittyviä matkailupalveluita.

Euroopan komissio käy vuoropuhelua matkailukohteiden osakkaiden kanssa, osallistuu kohteiden valintamenettelyyn rahoitukseen, järjestää palkintotilaisuuksia ja koordinoi laaja-alaista tiedotuskampanjaa.

Lisätietoa: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/tourism/eden/what-is-eden/index_fi.htm, <http://www.tem.fi/index.phtml?s=2597>, <http://www.wildtaiga.fi/index9.php?osio=kulttuuri>

Unescon maailman kulttuuriperintökohteiden kestävän matkailun ohjelma

Maailman kulttuuriperintökohteiden matkailuohjelma kannustaa kohteitaan kestävän matkailun toimenpiteisiin. Ohjelmassa luodaan toimenpidesuosituksia ja uusia prosesseja kohteen hallintaan ja johtamiseen, sekä jaetaan julkisille toimijoille tietoa hallinnonin yhä tärkeämmästä elementistä, kestävästä kehityksestä. Matkailuohjelman missiona on avustaa maailman kulttuuriperinnön komiteaa ja kohteiden hallinnoijia käyttämään matkailua myönteisenä voimavarana kohteiden arvojen säilyttämiseksi ja uhkakuvien vähentämiseksi. Vaikka ohjelma on ensisijaisesti tarkoitettu maailmanperintökohteille, voivat muutkin kohteet hyödyntää ohjelman puitteissa tehtyjä opaskirjoja oman toimintansa kehittämisessä. Internet-sivuilta löytyvät mm. *World Heritage Series n°23 - Enhancing our Heritage Toolkit, Assessing management effectiveness of natural* ja *Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers*. **Lisätieto:** <http://whc.unesco.org/en/sustainabletourism>

Euroopan kulttuuripääkaupunki

Vuodesta 1985 järjestetty kulttuuripääkaupunkitapahtuma (European Capital of Culture, ECOC) on näkyvimpiä Euroopan unionin kulttuurituen muotoja. Joka vuosi yksi tai useampi kaupunki valitaan Euroopan kulttuuripääkaupungiksi. Tapahtumalla halutaan korostaa Euroopan kulttuurien moninaisuutta ja lisätä kulttuurivaihtoa Euroopassa. Kulttuuripääkaupungille itselleen tapahtuma on laaja-alainen, kaupungin omaa hallintoa, sidosryhmiä, kulttuurin kenttää sekä julkisia ja yksityisiä rahoittajia yhdistävä hanke. Monille se on merkinnyt pysyviä vaikutuksia mm. kulttuuriin, matkailuun, yhteistyöhön ja kaupunkikuvaan. Turku on Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2011 yhdessä Tallinnan kanssa. Tämän hankkeen etenemistä ja toteutumista voi seurata <http://www.turku2011.fi/>
Lisätieto: http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc413_en.htm

Kulttuurireitit ja maisemat – ohjelma

European Institute of Cultural Routes, joka on perustettu Luxembourgiin vuonna 1997, on vastuussa Euroopan neuvoston kulttuurireitit -ohjelman kehittämisestä ja jatkuvuudesta. Ohjelman tavoitteena on lisätä Euroopan kulttuuriperinnön näkyvyyttä asukkaille, vahvistaa eurooppalaista kulttuuriperintöä osana elämänlaatua ja kestävää kehitystä sekä lisätä asukkaiden mahdollisuuksia nauttia kulttuurin eri muodoista vapaa-ajallaan. Kulttuurireittejä on monen maan yhdistäviä, yli maanrajojen kulkevia ja alueellisia. European Cultural Route –titteli voidaan myöntää merkittävälle reiteille.
Lisätieto: http://www.culture-routes.lu/php/fo_index.php?lng=en

EUREKA –kansainvälinen verkosto-ohjelma, Tekes

EUREKAN yritysveltoisissa markkinalähtöisissä tutkimus- ja kehitysprojekteissa kehitetään globaalisti kilpailukykyisiä tuotteita, prosesseja tai palveluja siviilitarkoituksiin. Yrityksillä on mahdollisuus kansainvälistyä ja kehittää tuotteitaan yhteistyössä eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Se soveltuu erityisesti kansainvälistyville teknologiaansa kehittäville pk-yrityksille, joiden on tärkeää saada yhteistyö nopeasti ja joustavasti käyntiin. EUREKA-projektin ansiosta kehitettävän tuotteen tai palvelun kaupallistaminen ja markkinoille pääsy nopeutuu, kun yhteistyöhön osallistuvat kaikki osapuolet toimittajista asiakkaisiin. Usein projektin päätyttyä kehitysyhteistyö muuttuu luontevasti markkinointiyhteistyöksi.

Yksittäisprojektissa projektiehdotuksen vetäjä on tyypillisesti yritys, joka kokoaa kansainvälisen projektiryhmän. *Sateenvarjojen* tavoitteena on lisätä tietyn teknologia-alueen tai liiketoimintasektorin kilpailukykyä. Sateenvarjot tukevat yksittäisprojektien syntymistä mm. tiedottamalla verkkosivuillaan yhteistyömahdollisuuksista ja järjestämällä partnerointitapahtumia. Tekes osallistuu usean sateenvarjon toimintaan yhdessä muiden Euroopan maiden julkisten rahoittajien kanssa.

Yksittäisprojekteja voivat hakea eEurooppalaiset yritykset, tutkimuslaitokset ja korkeakoulut, osallistujia tulee olla vähintään kahdesta EUREKA-maasta. Sateenvarjoja voivat hakea julkiset toimija ja toimiala-asiantuntijat. EUREKA-hyväksyntään tarvitaan projektikuvauksen ja yhteistyösopimuksen lisäksi Tekesin myönteinen rahoituspäätös tai vahvistus osallistujan omasta rahoituksesta. EUREKA-hyväksyntä myönnetään neljästi vuodessa, seuraavat 1.4.2010 ja 11.6.2010.

Lisätietoa: <http://www.tekes.fi/fi/community/EUREKA/581/EUREKA/1499> ja <http://www.eurekanetwork.org/>

11 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämä selvitystyö on koonnut lyhyesti yhteen eritasoiset ohjelmat ja instrumentit, joiden kautta voidaan myöntää tukea kulttuurimatkailun monipuoliseen kehittämiseen, niin tutkimukseen, tuotekehitykseen, innovaatiotoimintaan, koulutukseen kuin liiketoimintaosaamisen vahvistamiseen. Kaikkiin mainittuihin kehittämisen osa-alueisiin löytyi sopivia rahoitusohjelmia. Lisäksi löytyi ohjelmia, joiden kautta voidaan tukea aihealueen viestintää.

Kulttuurimatkailu sinällään oli harvoin ohjelmien painopistealueena. Kuitenkin kulttuurimatkailuun liittyviä toimintoja on mahdollisuus tukea kaikkien tässä selvityksessä esitettyjen ohjelmien kautta. Niissä ohjelmissa, missä matkailu on nostettu tärkeäksi kehittämiskohteeksi, ei ole useinkaan mainittu matkailun osa-aluetta tai teema, jota ohjelmalla ainoastaan voidaan tukea. Voidaankin silloin tulkita, että myös kulttuurimatkailun kehittämistä voidaan tukea kyseisten ohjelmien kautta. Kulttuurin ja taiteen kehittämiseen ja tukemiseen on käytössä useita erityisohjelmia. Myös näitä voidaan luovalla tavalla käyttää kulttuurimatkailun kehittämiseen. Yleensä hakijan tulee olla nimenomaan kulttuuritoimija, mutta kehittämistoimenpiteet voivat liittyä myös matkailulliseen näkökulmaan, kuten kiinnostavan tapahtuman kehittämiseen. Yhteistyö on tällaisessa tapauksessa välttämätöntä matkailun ja kulttuurin toimijoiden välillä, jotta toiminnan kehittämisessä voidaan huomioida molempien toimijoiden kannalta välttämättömät osa-alueet, ja näin edelleen saadaan aikaan kokonaisvaltaisempia lopputuloksia. Toivottavasti tämä rahoitusohjelmien kautta syntyvä yhteistyö luo myös osaltaan uusia verkostomaisia työtapoja alojen välille.

Opetusministeriön avustus kulttuurimatkailun tuotteistamisen kehittämiseen ja Valtakunnallinen luovien alojen yritystoiminnan kasvun ja kansainvälistymisen kehittämisohjelma ovat luoneet tarpeellisen lisän kulttuurimatkailun kehittämisen mahdollisuuksiin. Näiden jatko tulevaisuudessakin olisi turvattava. Yksistään matkailun kehittämiseen ei ole suunnattu erityisiä omia rahoitusohjelmia. Olisi tärkeää, että kulttuurimatkailun kehittämiseen käytettäisiin laaja-alaisesti olemassa olevia rahoitusohjelmia ja -instrumentteja. Oma erityisohjelmaa tälle matkailun teemalle ei ole edellisten lisäksi tarpeen luoda. Tarvitaan kuitenkin voimakasta lobbausta kulttuurimatkailun ja sen liiketoiminnallisen kehittämisen tärkeydestä, jotta olemassa olevien ohjelmien käyttö onnistuu ongelmitta. Määritelmänä kulttuurimatkailu ei ole vielä esimerkiksi rahoittajille tuttu, sillä se ymmärretään usein kapea-alaisesti sekä yleishyödylliseksi toiminnaksi, jolla ei ole liiketoiminnallisia lähtökohtia. Lisäksi uusia ohjelmia valmisteltaessa tulee näissä varmistaa kulttuurimatkailun näkyvyys.

Tietoa käytettävissä olevista rahoitusohjelmista ja -instrumenteista on vaikea löytää. Toivottavasti tämä selvitys osaltaan helpottaa tätä tilannetta. Tieto ohjelmien sisällöistä on usein vaikeasti hahmotettavissa, sillä riittävän kattavan tiedon löytäminen vaatii tiedonkeruuta useasta, esimerkiksi ohjelman nettisivulla olevasta, tietolähteestä ja näiden tiedonsirpaleiden yhdistelmästä. Myös esimerkiksi tietoa rakennerahastojen valtakunnallisista hauista ei ole tällä hetkellä kootusti saatavilla. Käyttäjäystävällisintä tietoa jakavat rahastot ja toisaalta Maaseutuvirasto maaseudun rahoituksen osalta. Vaikeimmin tieto on hahmotettavissa rakennerahastojen osalta, joissa tosin on alueellisia eroja. Selkeät perustiedot mitä, milloin, kenelle ja kuinka paljon tulisi löytyä helposti ohjelmien nettisivuilta, suunnittelun alkuun saattamiseksi. Lisätietoja tulisi helposti saada ohjelman yhdyshenkilöltä, oman alueen ohjelmavastaavalta tai yritysneuvojalta. Tätäkin selvitystä tehdessä lisätietoja ja tarkennuksia internetin-tietoihin kysyttäessä saatiin neuvoksi ”katso nettisivulta”.

Osa ohjelmista on selvityksen perusteella suunnattu ammattimaiselle hankehakijalle, sillä hankkeen valmistelu ja sen hallinnointi on tehty hyvin haasteelliseksi. Käytännössä hakijalle helpoimmat ohjelmat ovat rahastojen ja yhdistysten avustukset sekä suorat yritystuet. Haasteellisimmat ovat puolestaan EU:n rahoitusohjelmat ja EU-osarahoitteiset ohjelmat.

Yhteenvedona voidaankin todeta, että kulttuurimatkailun kehittämiseen sopivia rahoitusohjelmia ja -instrumentteja on olemassa, mutta niiden näkyvyyteen, löydettävyyteen, käyttäjäystävällisyyteen ja yksinkertaisempiin hakuohjeisiin tulee panostaa.

